

Het winstaangifte (WIA) onderzoek

Inhoud

- 1 [Samenvatting](#)
- 2 [Relevantie](#)
- 3 [De winstaangifte uitgelegd](#)
 - 3.1 [Wat is de winstaangifte en wie vullen het in?](#)
 - 3.2 [Over welke periode heeft de winstaangifte betrekking en wanneer wordt deze ingediend?](#)
 - 3.3 [Hoe worden deze gegevens verwerkt binnen het CBS?](#)
- 4 [Het gebruik van de winstaangifte in de investeringsstatistiek](#)
 - 4.1 [Welke informatie in de winstaangifte is relevant voor de investeringsstatistiek?](#)
 - 4.2 [Afleiding van investeringscijfers uit winstaangiftegegevens](#)
 - 4.3 [Definitie van investeringen in vaste activa volgens de investeringsstatistiek](#)
 - 4.4 [Commerciële versus fiscale jaarrekening en hun impact op investeringscijfers](#)
 - 4.5 [Waarom de winstaangifte toch mogelijk betrouwbaarder is bij de kleinere berichtgevers](#)
- 5 [WIA onderzoeken](#)
 - 5.1 [Scope onderzoek](#)
 - 5.2 [Voorgaand onderzoek Methodologie afdeling \(2021\)](#)
 - 5.3 [Bedrijvencontactonderzoeken \(2023, 2024\)](#)
 - 5.4 [WIA monitor \(2024-2025\)](#)
 - 5.5 [Steekproefverkleining kleine bedrijven enquête in combinatie met WIA \(2025\)](#)
- 6 [Beperkingen WIA-bron](#)
- 7 [Uitdagingen](#)
- 8 [Zie ook \(hyperlinks\)](#)

Op deze pagina wordt het winstaangifte (WIA) onderzoek beschreven dat voor de [statistiek investeringen in vaste activa \(INIVA\)](#) is uitgevoerd in de periode 2023-2025.

Contactpersonen: [5.1.2.e](#) ([5.1.2.e @cbs.nl](#)) en [5.1.2.e](#) ([5.1.2.e @cbs.nl](#))

Indien u vragen, opmerkingen of verzoeken heeft, kunt u een e-mail sturen naar de bovenstaande contactpersonen

Samenvatting

- Het oorspronkelijke doel van dit onderzoek was om de uitvraag bij kleinere ondernemingen in grootteklassen (GK) 1 t/m 4 te beperken door investeringscijfers af te leiden uit de winstaangifte. Hiermee zou een aanzienlijke steekproefverkleining en kwaliteitsverbetering gerealiseerd kunnen worden.
- De WIA bevat administratieve gegevens uit inkomsten- en vennootschapsbelasting, inclusief balansvariabelen over investeringen. Voor INIVA van jaar T zijn WIA-data van T en T-1 nodig. Alleen eenheden met volledige koppeling, correcte ontsluitingscodes en niet-negatieve investeringswaarden worden meegenomen. Het afgeleide investeringscijfer is in feite de netto-investering, waarbij de desinvestering er al is afgetrokken. Voor de INIVA-statistiek zijn met name de gerealiseerde investeringen relevant.
- Het onderzoek bestond uit drie fases.
 1. [Bedrijvencontactonderzoeken \(2023,2024\)](#). Eerst is vastgesteld dat WIA voor GK 1 t/m 4 betrouwbaardere investeringscijfers oplevert dan enquêtegegevens. De grootste verschillen voor de materiële investeringen (in 2023) en de immateriële vaste activa tussen de WIA-bron en de INIVA bron zijn nader onderzocht en verklaard aan de hand van jaarrekeningen en door contact met berichtgevers. Wel is de WIA bron niet perfect en kunnen koppelfouten zich uiten als extreme uitbijters. Voor die reden zal de WIA-bron wel gaafgemaakt moeten worden. Vooral goodwill blijkt problematisch in de WIA bron.
 2. [WIA monitor \(2024- 2025\)](#). Vervolgens is in de monitorfase onderzocht hoe laat bruikbare WIA-data beschikbaar komen, wat dit betekent voor de output cijfers en de belangrijke publicatiemomenten voor de investeringsstatistiek. Belangrijkste lessen:
 - Het is ERB gelukt om historische WIA maandstanden van baseline te produceren.
 - WIA-data komen laat en geleidelijk binnen door uitstel mogelijkheden, waardoor bij het eerste leveringsmoment (T+2) nog niet alle gegevens beschikbaar zijn. Het advies is ook om dit zo ver mogelijk naar achter te verschuiven mits mogelijk.
 - Na circa drie jaar (T+3) is de instroom vrijwel volledig, maar voor publicatie is dit te laat. Vooruit imputeren van ontbrekende bruikbare WIA-data op cruciale momenten is onderzocht in samenwerking met Methodologie maar gestaakt.
 - De selectiviteitsproblemen van de WIA bleken toch te risicovol. WIA kan niet als enige bron worden gebruikt voor kleine bedrijven, waardoor een alternatieve aanpak nodig was:
 3. [Steekproefverkleining kleine bedrijven enquête in combinatie met WIA \(2025\)](#). Een nieuwe imputatiemethode ontwikkeld door methodologie voor de investeringstatistiek ter voorbereiding op de Generieke Verwerkingstraat (EGS) liet zien dat de relatieve standaardfout werd gehalveerd voor vele belangrijke outputvariabelen. Dit suggereert dat de INIVA steekproef aanzienlijk kan worden verkleind met behoud van dezelfde nauwkeurigheid. Deze nieuwe imputatiemethode combineert de enquête data met andere beschikbare bronnen zoals de WIA en DigiMV. Op basis van historische referentie jaren (2022-2023) is een simulatiestudie uitgevoerd om de steekproef (fractie van de respons) te verkleinen binnen GK1-4 (exclusief CONGO gezien deze normaliter goed worden gaafgemaakt). Reducties zijn getest in stappen van 5% (tot 95%), met vijf simulatierondes per fractie. De kwaliteit (lees: nauwkeurigheid) is beoordeeld op het detailniveau van de SBI 2-digitaal groepen (conform publicatieniveau) voor de belangrijkste outputvariabele totale investeringen in materiële vaste activa via drie criteria: mediane CV-controle (precisie), spreidingscontrole (stabiliteit) en biascontrole (geen systematische afwijking). Hierdoor konden de adviesreductiefracties automatisch voor de SBI 2-digitaal groepen worden bepaald. De uiteindelijke adviesfracties zijn bewust conservatief gekozen: steeds is de minimale adviesfractie van beide referentie jaren gehanteerd. De simulatie was gebaseerd op de oude SBI 2008, terwijl de nieuwe steekproef SBI 2025 volgt; voor het overgrote deel van de SBI groepen bleef de samenstelling voor meer dan 95% gelijk. Voor de overige groepen zijn de adviesfracties naderhand handmatig bijgesteld. De definitieve adviesfracties zijn vervolgens toegepast op de allocatie van de nieuwe steekproef voor het jaar 2025. De nieuwe steekproef allocatie hanteert tevens een nieuwe ondergrens van minimaal 10 eenheden per steekproefstratum.

- Het resultaat is een reductie van 27% (van 59.999 naar 43.866 eenheden), voornamelijk in GK 1-4 (excl CONGO). De bespaarde lastendruk bedraagt circa €354.000 (gecorrigeerd voor populatiegroei). Uiteindelijk heeft het WIA onderzoek dus geresulteerd vanaf het referentiejaar 2025 in een jaarlijks kleinere steekproef, lagere kosten voor het CBS, lastenverlichting voor het bedrijfsleven en behoud (mogelijk zelfs verbetering) van de nauwkeurigheid.
- **Beperkingen WIA bron:** De kwaliteit van de WIA-bron blijft wel een aandachtspunt en kan leiden tot vertekingen in de cijfers wanneer deze bron wordt ingezet. Koppelfouten kunnen immers leiden tot extreme uitbijters, waarbij waarden soms zelf gelijk worden aan de eindbalans. Daarom is het essentieel dat de afgeleide WIA-gegevens binnen de Generieke verwerkingstraat controleerbaar zijn, en waar nodig kunnen worden aangepast of zelfs uitgeschakeld. Idealiter wordt er extra capaciteit ingezet bij ERB om de WIA-bron verder te verbeteren en te verfijnen, zeker omdat de EGS het mogelijk maakt dat meerdere statistieken deze bron kunnen gebruiken voor de consistentievariabelen. Bronbewaking zoals het tijdig monitoren en doorgeven van belangrijke wijzigingen aan de afnemers wordt dan ook steeds belangrijker.
- **Uitdagingen:** Daarnaast zijn er nog diverse openstaande uitdagingen die in de toekomst verder onderzocht kunnen worden om de WIA-bron binnen het domein van de investeringsstatistiek te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is de mogelijke inclusie van bedrijven in grootteklasse 0 in de statistiek. Deze bedrijven worden niet meegenomen in de outputcijfers van de investeringsstatistiek vanwege de imputatieschatter op basis van het aantal werkzame personen, terwijl zij wel in de WIA-bron voorkomen met afleidbare investeringen.

Zie: [WIA onderzoek eindpresentatie_ESP werkoverleg_20260127.pdf](#)

Relevantie

De **statistiek investeringen in vaste activa (INIVA)** beschrijft op jaarbasis de door bedrijven gerealiseerde investeringen in vaste activa. Voor het verkrijgen van deze gegevens maakt de INIVA statistiek gebruik van een jaarlijkse bedrijvensteekproef op bedrijfseenheid (BE) niveau van ongeveer 55.000 BEs (2022). Hiervan behoort een groot deel, ongeveer 31.000 BEs, tot de groep van de kleinere ondernemingen. Dit zijn de bedrijfseenheden van grootteklasse (GK) 1 tot en met 4, oftewel van 1 tot en met maximaal 19 werkzame personen (WP). Het verzamelen van de relevante gegevens bij deze groep brengt hoge kosten met zich mee voor het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS) én vergt een hoge responslast bij de berichtgevers wat de kwaliteit niet altijd ten goede komt. Het winstaangifte (WIA) onderzoek onderzoekt daarom of de belastingdienst gegevens van de winstaangifte gebruikt kunnen worden om het aantal kleine ondernemingen in de steekproef te verminderen. De winstaangifte gegevens bestaan immers uit de jaarlijkse inkomsten-of vennootschapsbelastingen die bedrijven verplicht rapporteren aan de belastingdienst. Deze aangiften worden onafhankelijk van de enquête ingevuld. Ook bevatten deze soortgelijke informatie over de balansposten en afschrijvingen met betrekking tot de vaste activa op een algemeen totaal niveau als de INIVA vragenlijst. Daarnaast gebruiken andere statistische instituten elders in Europa ook fiscale gegevens om de investeringscijfers af te leiden voor de kleinere bedrijven. Het gebruik van de winstaangifte-gegevens bij het maken van de INIVA statistiek in plaats van het enquêteren van deze groep kleine bedrijven kan dus leiden tot een kosten- en lasten vermindering én tegelijkertijd een kwaliteitsverhoging teweeg brengen voor de investeringsstatistiek. Het primaire doel van het winstaangifte onderzoek is daarom het volgende te onderzoeken: [Zijn de gegevens van de winstaangifte \(WIA\) betrouwbaar genoeg om hiermee de uitvraag voor bedrijven met GK 1 t/m 4 van de investeringsstatistiek \(INIVA\) te verminderen?](#)

De winstaangifte uitgelegd

De winstaangifte is een belangrijk instrument voor het bepalen van de belastbare winst van ondernemers en bedrijven in Nederland. In deze sectie wordt ingegaan op de praktische aspecten van de winstaangifte zoals de doelgroep, de verslagperiode, de indieningstermijn en de verwerking door het CBS tot de levering aan de statistische afdeling.

Wat is de winstaangifte en wie vullen het in?

De winstaangifte is een onderdeel van de inkomst of vennootschapsbelasting aangifte voor ondernemers en bedrijven. De winstaangifte geeft aan hoeveel fiscale winst een bedrijf gemaakt heeft in bepaalde periode waarbij de winst het verschil is tussen de opbrengsten en de kosten rekening houdend met verkenbare verliezen. Ondernemingen bestaande uit een of meerdere natuurlijke personen, zoals een eenmanszaak en vennootschap onder firma, vullen deze in onder de inkomstenbelasting. Dit is alleen verplicht als de belastingdienst deze als ondernemers beschouwd. Criteria hiervoor zijn onder andere het maken van winst of een redelijke verwachting om winst te maken, de zelfstandigheid van de onderneming, kapitaal beschikking, tijdbesteding, aantal opdrachtgevers, presentatie naar buiten toe en het lopen van ondernemersrisico. Rechtspersonen zoals een besloten of naamloze vennootschap zijn altijd verplicht winstaangifte te doen via de vennootschapsbelasting aangifte.

De aangiften van de inkomsten- en vennootschapsbelasting van bedrijven worden vaak ingevuld door een derde partij zoals een belastingconsulent. Een belastingconsulent geeft belastingadvies aan particulieren en ondernemers. Deze consulenten werken vaak bij een belastingadvieskantoor, accountantskantoor, administratiekantoor, voor kleine ondernemingen of als zelfstandige. Een belastingconsulent helpt bij alle fiscale vraagstukken die gerelateerd zijn aan de belastingwetgeving kan voor derden aangiften invullen, een belastingcontrole begeleiden, adviezen geven om belasting te besparen en namens een ander procederen bij de rechter. Het beroep van belastingadviseur is overigens niet beschermd wat betekent dat iedereen zich in Nederland belastingadviseur mag noemen en de belastingaangiften voor derden mag invullen.

Voorbeeld formuleren aangiften

Hoe deze winstaangifte formuleren er uitzien en welke informatie moet worden opgegeven, zie de voorbeeld aangifte formuleren van de [Inkomstenbelasting 2021.xlsx](#) en de [Vennootschapsbelasting 2022.xlsx](#) (download de bestanden voor gebruik)

Over welke periode heeft de winstaangifte betrekking en wanneer wordt deze ingediend?

Meestal gaat de winstaangifte over het kalenderjaar van 1 januari tot en met 31 december. De aangifteperiode voor de inkomstenbelasting start op 1 maart van het jaar dat volgt op het belastingjaar waarop de aangifte betrekking heeft. Voor de vennootschapsbelasting begint deze aangifteperiode op 1 januari van hetzelfde jaar. Ondernemingen kunnen dus al vanaf het begin van het nieuwe jaar starten met hun aangifte. De aangifte moet meestal vóór 1 mei (inkomstenbelasting) en vóór 31 mei (vennootschapsbelasting) van het volgende kalenderjaar worden ingediend. Bijvoorbeeld, de aangifte vennootschapsbelasting over het jaar 2024 moet uiterlijk 31 mei 2025 worden verstuurd.

Een onderneming kan ook een gebroken boekjaar hanteren, bijvoorbeeld van augustus 2024 tot en met juli 2025. Dit is alleen toegestaan wanneer het aansluit bij de aard van de onderneming en overeenkomt met het boekjaar zoals vastgesteld in de statuten van het bedrijf. Daarnaast kan een gebroken boekjaar korter of langer zijn dan de standaardperiode van 12 maanden. Zo kan het eerste boekjaar bij de oprichting van een onderneming korter zijn, terwijl het laatste boekjaar bij liquidatie juist langer kan duren. Ook kan er sprake zijn van een eenmalige verkorte of verlengde periode als tussenjaar wanneer een bedrijf besluit het statutaire boekjaar te wijzigen. Het aanpassen van het boekjaar mag niet enkel worden gedaan met als doel fiscaal of financieel voordeel te behalen. Voor bedrijven met een afwijkend boekjaar geldt dat de aangifte binnen 5 maanden na het einde van het boekjaar moet worden ingediend. Dit betekent dat als een onderneming een boekjaar heeft dat bijvoorbeeld eindigt op 30 september, de aangifte uiterlijk 28 februari van het volgende jaar moet worden ingediend.

Ondernemingen hebben daarnaast de mogelijkheid om extra uitstel aan te vragen.

Extra uitstel als standaardpraktijk

Accountants- en administratiekantoren beschikken meestal over een beconnummer (belastingconsulentennummer). Onder dit nummer kunnen zij voor meerdere klanten tegelijkertijd uitstel aanvragen voor de aangifte inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Deze uitstelregeling, bekend als de beconregeling, is in het leven geroepen omdat het voor kantoren praktisch onmogelijk is om alle aangiftes vóór 1 mei te verwerken. Bovendien kan de Belastingdienst deze grote hoeveelheid aangiftes niet direct controleren en verwerken. Met name bij de vennootschapsbelasting vindt er vaak een inspectie plaats door een belastinginspecteur, wat de verwerkingstijd verder verlengt. Daarom is uitstel aanvragen een veelgebruikte praktijk binnen de fiscale sector.

Tabel 1: Fictief inleverschema voor de aangifte inkomsten- en vennootschapsbelasting over 2024.

Inleverperiode	Percentage in te leveren aangiftes
April/mei/juni/juli/augustus 2025	30,00%
September 2025	38,75%
Oktober 2025	47,50%
November 2025	56,25%
December 2025	65,00%
Januari 2025	82,50%
Maart 2025	91,25%
April 2025	100,00%

Accountants- en administratiekantoren vragen doorgaans voor vrijwel al hun klanten uitstel aan. Dit uitstel wordt standaard toegekend tot 1 mei van het daaropvolgende jaar. Dit betekent dat een aangifte over boekjaar 2024 uiterlijk 30 april 2026 moet zijn ingediend.

Voorwaarde voor dit uitstel is dat kantoren zich houden aan een inleverschema (zie tabel 1). Zodra een kantoor uitstel heeft gekregen, mogen klanten hun aangiftes over het jaar verdelen, maar met een minimum aantal aangiftes per maand. Dit voorkomt dat alle aangiftes pas in de laatste week voor 30 april worden ingediend. De voortgang van kantoren hangt daarbij af van factoren zoals aangeleverde informatie van klanten en personeelscapaciteit. Via de beconregeling kan ook uitstel worden aangevraagd voor aangiftes met een boekjaar dat niet eindigt op 31 december. Voor deze aangiftes wordt standaard uitstel verleend tot en met de 16e maand na afloop van het boekjaar.

Als kantoren een achterstand oplopen op het afgesproken inleverschema, moeten ze tijdig aanvullend uitstel aanvragen om samen met de Belastingdienst tot een maatwerkoplossing te komen. De Belastingdienst controleert de voortgang van de uitstelregeling en kan een kantoor uitsluiten van deze regeling wanneer afspraken niet worden nageleefd.

Indienen van aangiftes ná de uiterste uitsteltermijn kan leiden tot een herinnering, aanmaning of zelfs een boete voor klanten. Kantoren dragen hierbij de verantwoordelijkheid om klanten aan te spreken op tijdige indiening. Indien samenwerking met een klant niet langer mogelijk is, kan een kantoor de klant afmelden van de uitstellijst.

Soms kan een kantoor aanvullend uitstel aanvragen bij onvoorziene omstandigheden zoals overmacht en calamiteiten, waaronder:

- De klant is een dochtermaatschappij van een buitenlandse moedermaatschappij.
- De klant is gevestigd in Nederland en heeft een buitenlandse dochtermaatschappij.
- Ernstige ziekte van de belastingconsulent of de klant.
- Relevante stukken zijn gestolen, of door brand verwoest.
- Boekenonderzoek door de Belastingdienst

Als een kantoor aanvullend uitstel nodig heeft, gelden dezelfde regels als voorgaande jaren:

- Aanvraag **vóór 1 april 2026**: Minimaal 4 maanden aanvullend uitstel, ingaande op 1 mei 2026.
- Aanvraag **vóór 1 mei 2026**: Minimaal 2 maanden aanvullend uitstel, eveneens ingaande op 1 mei 2026

Zie: [uitstel_belastingconsulent_brochure belastingdienst.pdf](#) (download de file voor gebruik)

Hoe worden deze gegevens verwerkt binnen het CBS?

De gegevens uit de winstaangifte worden binnen het CBS gebruikt als informatiebron en beschikbaar gesteld in de selectietabellen van het product BGB /Baseline door de afdeling ERB.

Aanvankelijk zijn deze gegevens afkomstig uit het BvR-register (Beheer van Relaties) van de Belastingdienst. In dit register worden de gegevens vastgelegd in een ander eenheidstype dan de statistische eenheid, namelijk de fiscale entiteit. Elke fiscale entiteit heeft een uniek fiscaalnummer, dat betrekking kan hebben op een natuurlijk persoon of een rechtspersoon die als fiscale aangever optreedt.

Daarnaast bevat het BvR-register ook aangifterelaties, waarin wordt aangegeven hoe fiscale entiteiten hun aangifte doen. In sommige gevallen doen meerdere entiteiten gezamenlijk aangifte, wat wordt aangeduid als een fiscale eenheid.

Tijdens het verwerkingsproces van Baseline worden koppelingen gelegd tussen de ontvangen fiscale entiteiten, boekperiodes, bedrijfseenheden en kalendertijdvakken. De bruikbaarheid van deze koppelingen, rekening houdend met consolidaties, ontheffingen en vrijstellingen, wordt geclassificeerd met ontsluitingscodes.

Over het algemeen geldt de vuistregel: hoe groter en complexer de juridische structuur van een bedrijfseenheid, hoe minder betrouwbaar de koppeling. Bedrijfseenheden met goed bruikbare koppelingen worden aangeduid met A, B, C of D, terwijl niet-ontsluitbare eenheden worden gemarkeerd met V, W, X, Y of Z. Alleen de ontsluitbare eenheden zijn uiteindelijk beschikbaar in de selectietabellen van Baseline.

Voor meer informatie over de ontsluiting van fiscale aangevers naar bedrijfseenheden, zie [BaseLine Ontsluiting-Dekking-Vulling-Tijd.doc](#) (download de file voor gebruik).

Verwerking en doorstroming van winstaangiften binnen het CBS

Wanneer een belastingplichtige een aangifte indient, wordt deze in principe direct aan het CBS geleverd. Echter, sommige aangiften worden onderworpen aan fiscale controles, wat kan leiden tot een uitworp, waardoor ze pas later beschikbaar komen.

Een belastingjaar is nooit volledig compleet om twee redenen:

1. Trage instroom van winstaangiften, veroorzaakt door fiscale controles en uitstelregelingen.
2. Complexe bedrijfseenheden die moeilijk te koppelen zijn aan fiscale gegevens.

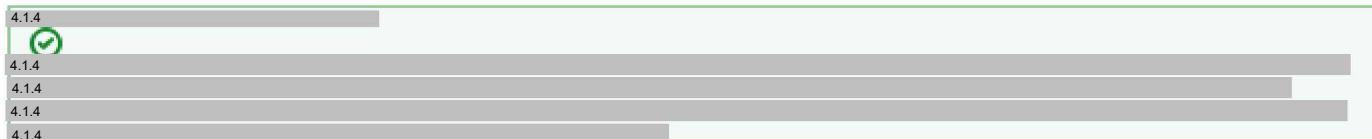
Hierdoor blijft de populatie van winstaangiften per jaar onvolledig. Bovendien zijn er daarom voor oudere jaren doorgaans meer bedrijfseenheden met koppelbare winstaangiftegegevens beschikbaar dan voor recente jaren.

Levering aan de statistische afdeling

De winstaangiftegegevens uit de selectietabellen van BGB/Baseline worden maandelijks geleverd aan de statistische afdeling van de investeringsstatistiek, meestal halverwege de maand. Dit betekent dat winstaangiften die in februari 2024 bij het CBS binnenkomen, pas rond 15 maart 2024 worden verwerkt in de tabellen van de investeringsstatistiek.

De data worden geleverd als maandstanden, waardoor het mogelijk is om terug te herleiden hoeveel WIA beschikbaar was in de voorgaande maandleveringen en tegelijkertijd de ontwikkeling van de instroom te volgen binnen een specifiek referentiejaar.

Daarnaast ontvangt de investeringsstatistiek van het ABR de WIA-data voor referentiejaar tot vijf jaar terug, gerekend vanaf het huidige jaar. Dit betekent dat in 2025 gegevens beschikbaar zijn vanaf 2019, met terugwerkende kracht vanaf de stand van april 2020.

Kwaliteitscontrole van winstaangiftegegevens door ERB

De verwerkingseenheid van het ERB controleert de binnengekomen winstaangiftegegevens uitsluitend op kwaliteitsindicatoren met betrekking tot de ontsluiting. Er vindt geen verdere inhoudelijke controle plaats op de juistheid van de aangeleverde gegevens. Dit betekent dat de winstaangiftegegevens ruw worden opgeslagen in BGB/Baseline, waarbij de variabelen zonder correcties en aanvullende controles worden overgenomen zoals ze zijn aangeleverd door de Belastingdienst.

Mogelijke fouten in winstaangiften

Hierdoor kunnen in de winstaangiftegegevens kleine fouten voorkomen. Bijvoorbeeld, de Belastingdienst detecteert niet direct of een bedrag onjuist is ingevuld bij een verkeerde afschrijvingspost. Dit soort details worden niet automatisch gecontroleerd en kunnen door de inspectie glippen, omdat ze geen invloed hebben op het eindresultaat of de te betalen belasting.

Het is de verantwoordelijkheid van de belastingplichtige om een onjuiste aangifte te corrigeren. Indien een correctie nodig is, moet er een volledig nieuwe aangifte worden ingediend, omdat het niet mogelijk is om slechts enkele variabelen aan te passen. Zodra de Belastingdienst deze nieuwe aangifte ontvangt, wordt deze direct doorgestuurd naar het CBS.

Bij het ERB wordt gecontroleerd of een belastingplichtige al eerder een aangifte heeft ingediend. Indien er meerdere aangiften zijn ontvangen, wordt de meest recente versie gebruikt, terwijl oudere versies worden gearchiveerd.

Daarnaast kunnen bepaalde variabelen in de winstaangifte niet altijd gevuld zijn, omdat sommige velden niet verplicht zijn om in te vullen. Bijvoorbeeld, bij een aangifte over een kalenderjaar is het invullen van een begin- en einddatum niet relevant, tenzij er een afwijking van het standaard boekjaar heeft plaatsgevonden en deze informatie niet eerder is opgegeven.

Het gebruik van de winstaangifte in de investeringsstatistiek

De winstaangifte bevat waardevolle informatie die gebruikt kan worden in de investeringsstatistiek. In deze sectie wordt toegelicht waarom de winstaangifte een relevante bron is voor deze statistiek, welke specifieke gegevens hierin belangrijk zijn, en hoe deze worden afgeleid tot investeringscijfers. Daarnaast wordt besproken voor welke balansposten deze afleiding mogelijk is.

Ook wordt het concept van investeringen in vaste activa volgens de investeringsstatistiek verduidelijkt. Verder wordt ingegaan op de verschillen tussen de commerciële en fiscale jaarrekening, die respectievelijk de basis vormen voor de statistiek en de winstaangifte.

Ten slotte wordt uiteengezet waarom de winstaangiftegegevens voor kleinere bedrijven betrouwbaarder kunnen zijn dan de gegevens verzameld via de enquêtes van de statistiek..

Welke informatie in de winstaangifte is relevant voor de investeringsstatistiek?

Uit de winstaangiften van gekoppelde bedrijfseenheden kunnen relevante gegevens voor de investeringsstatistiek worden gehaald over balansposten van vaste bedrijfsmiddelen, de bijbehorende afschrijvingen en de periode waarop deze betrekking hebben.

Wanneer ondernemers inkomen genereren uit hun activiteiten en bedrijven omzet behalen uit bedrijfsvoering, moeten zij dit aangeven bij de Belastingdienst. De Belastingdienst beschouwt deze ondernemers en bedrijven als belastingplichtigen die "winst genieten uit de onderneming" en hierover belasting moeten betalen.

Een cruciaal onderdeel van de winstaangifte voor het bepalen van de belastbare winst is het opgeven van bedrijfsmiddelen en afschrijvingsposten.

- Bedrijfsmiddelen omvatten zowel materiële als immateriële activa die worden gebruikt in de bedrijfsvoering en niet bedoeld zijn voor verkoop.
 - Materiële bedrijfsmiddelen zijn onder andere grond, gebouwen, transportmiddelen en machines.
 - Immateriële bedrijfsmiddelen omvatten zaken zoals goodwill en software.

Afschrijvingen zijn een boekhoudkundig principe om de kosten van een investering of aankoop over meerdere jaren te verdelen, waardoor de winst eerlijker wordt berekend. Bijvoorbeeld, als een bedrijf een grote investering doet in een nieuwe industriële machine, zouden de hoge kosten daarvan de winst in dat jaar fors nadelig beïnvloeden. Om dit effect eerlijker te verdelen, wordt de afschrijving toegepast, waardoor de kosten gespreid worden over meerdere jaren, zelfs als de machine nog lange tijd wordt gebruikt zonder extra kosten.

Fiscale waardering en afschrijvingsregels

De fiscale winst wordt bepaald door fiscale waarderings- en afschrijvingsregels toe te passen op de commerciële balans en winst- en verliesrekening.

Deze fiscale regels moeten consistent en passend worden toegepast volgens het principe van goed koopmansgebruik. Daardoor kan de waarde van de balansposten in de winstaangifte afwijken van die in de commerciële jaarrekening.

Er gelden verschillende regels voor het afschrijven van bedrijfsmiddelen, afhankelijk van het type:

- Voor gebouwen, goodwill en personenauto's gelden maximumpercentages bij afschrijving.
- Er zijn beperkingen voor bedrijfsmiddelen die zowel zakelijk als privé worden gebruikt.
- Fiscale regelingen en uitzonderingen kunnen verschillen tussen inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting.
- Kosten boven 450 euro moeten fiscaal worden afgeschreven, wat betekent dat ze niet in één keer als kostenpost mogen worden afgetrokken van de fiscale winst.

Afleiding van investeringscijfers uit winstaangiftegegevens

De winstaangifte bevat gedetailleerde gegevens over de balans en de winst- en verliesrekening, waardoor de netto investeringen in vaste bedrijfsmiddelen kunnen worden berekend.

Netto investeringen - definitie

De netto investering wordt berekend als de gerealiseerde investeringen minus de desinvesteringen (verkoop van bedrijfsmiddelen). Dit cijfer:

- Is negatief wanneer de desinvesteringen groter zijn dan de investeringen.
- Is positief wanneer de investeringen groter zijn dan de desinvesteringen.

Voor de investeringsstatistiek worden desinvesteringen en investeringen als aparte variabelen uitgevraagd. De variabelen met betrekking tot desinvesteringen in de winstaangifteformulieren zijn echter beperkt informatief en hebben voornamelijk betrekking op specifieke onderdelen, zoals de herinvesteringsreserve. In deze reserve worden alleen vervreemde bedrijfsmiddelen opgenomen, wanneer verwacht wordt dat de opbrengst van de vervreemding gebruikt zal worden voor de aanschaf van nieuwe bedrijfsmiddelen binnen een bepaalde periode.

Netto investeringen - formule

De netto investeringen in een bedrijfsmiddel kunnen worden bepaald met de volgende accountingformule:

$$1. \text{ Netto Investerings}_{T-1} = (\text{Eind})\text{Balans}_{T-1} - (\text{Eind})\text{Balans}_{T-2} + \text{Afschrijvingen}_{T-1}.$$

Dit betekent dat de netto investering in een bepaalde aangifteperiode wordt berekend door:

1. De eindbalanswaarde van de huidige aangifteperiode en de vorige periode van elkaar af te trekken.
2. De afschrijvingen van de balanspost tijdens de huidige aangifteperiode bij het resultaat op te tellen.

Rekening houden met de waardeveranderingsvariabele

De input winstaangifte selectie uit BGB/Baseline bevat ook een variabele voor waardeveranderingen op fiscale grondslagen van de immateriële en materiële vaste activa.

- Indien van toepassing, wordt deze waardeverandering proportioneel toegekend aan de berekende netto investeringen in een bepaalde balanspost.
- Dit gebeurt op basis van het percentage van de eindbalans van die balanspost ten opzichte van het eindtotaal van de vaste activa.
- Let op: de waardeveranderingsvariabele bevat de gewijzigde waarde voor alle vaste activa, en is niet afzonderlijk beschikbaar voor materiële en immateriële activa.

Waardeverminderingen die niet uit afschrijving voortkomen, kunnen echter ook het gevolg zijn van herwaarderingen, zoals een gewijzigde technische levensduur of schade. In dit geval zou de afschrijving zelf beïnvloed kunnen worden door deze waardevermindering.

Daarnaast wordt in de winst- en verliesrekening de waardeverandering van activa zichtbaar binnen de bedrijfslasten in de v/w als kosten, waarbij rekening moet worden gehouden met de manier waarop deze bedragen worden weergegeven:

- Negatieve waardeverandering (waardevermindering) wordt als een positief bedrag opgenomen bij de bedrijfslasten.
- Positieve waardeverandering (waardevermeerdering) wordt als een negatief bedrag weergegeven bij de bedrijfslasten.

Omdat een waardeverandering op de balans ook in de resultatenrekening terugkomt, kunnen de eindbalanswaarden die bedrijven invullen al aangepast zijn door rekening te houden met de waardeveranderingsvariabele. Dit is een gangbare boekhoudkundige praktijk.

Voor gebouwen en terreinen gelden aparte fiscale regels:

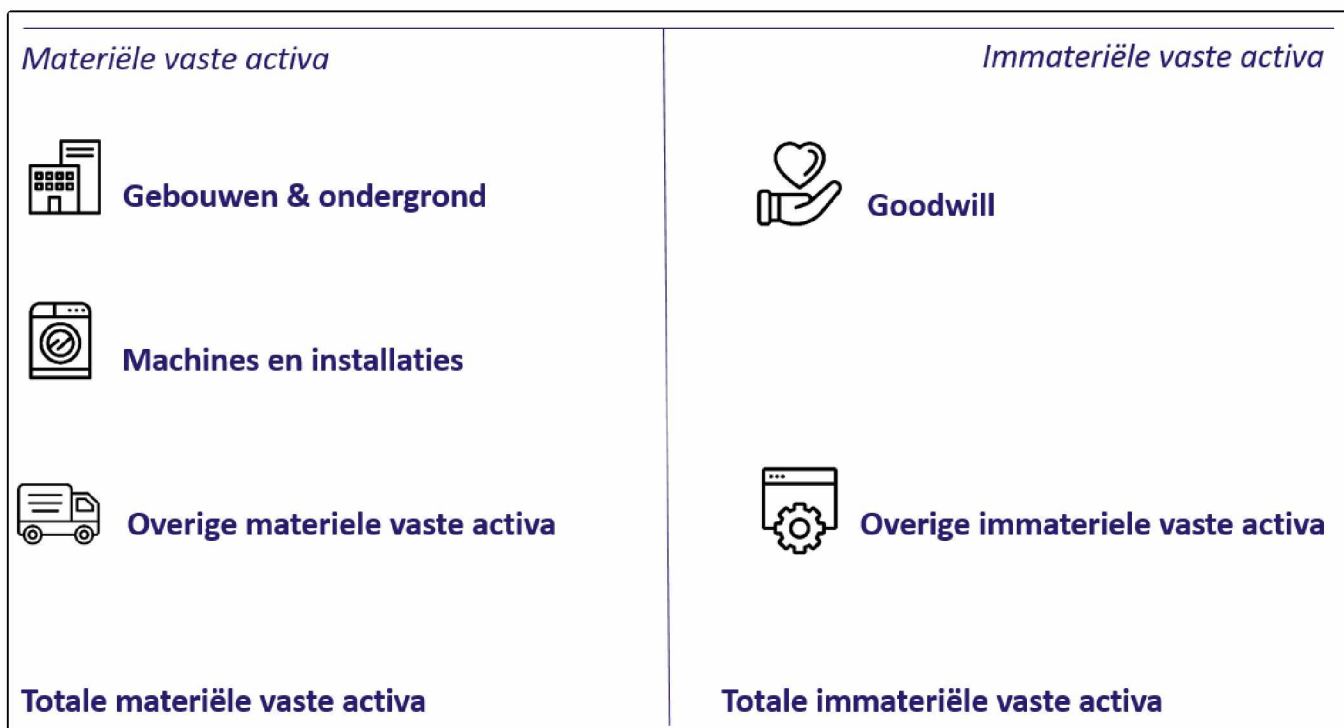
- Gebouwen hebben een aftrekbeperking, waardoor ze niet volledig tot de restwaarde mogen worden afgeschreven.
- Terreinen mogen helemaal niet worden afgeschreven.

Hierdoor zullen er op de balans geen mutaties in de waarde zichtbaar zijn door afschrijving. Dit betekent echter niet dat er geen waardeveranderingen kunnen optreden. Een gebouw kan bijvoorbeeld in waarde stijgen door marktontwikkelingen of dalen door fysieke schade, wat invloed kan hebben op herwaarderingen.

Balansposten waarvoor het investeringscijfer uit de winstaangifte kan worden bepaald

Figuur 1 weergeeft voor welke balansposten van bedrijfsmiddelen in vaste activa het investeringscijfer kan worden afgeleid uit de winstaangifte. Figuur 2 toont vervolgens welke specifieke variabelen door de investeringsstatistiek worden verzameld en welke variabelen Nederland verplicht moet leveren aan Eurostat.

Figuur 1. Balansposten van de vaste activa waarvan de investeringen afleidbaar zijn via de winstaangifte.

Figuur 2. Variabelen binnen de investeringsstatistiek waarvoor informatie wordt verzameld (2023).

Variabelen INIVA		Nieuw	Tweede hands	In eigen beheer vervaardigd	Operational Lease	Financial lease	Totaal				
		001	002	003	005	006	004				
Grond	C001	C001001			C001005	C001006	C001004				
Bedrijfsgebouwen	C002	C002001	C002002	C002003	C002005	C002006	C002004				
Woningen	C003	C003001	C003002	C003003	C003005	C003006	C003004				
Grond-, water- en wegenbouwkundige werken	C004	C004001	C004002	C004003	C004005	C004006	C004004				
Personenauto's	C005	C005001	C005002	C005003	C005005	C005006	C005004				Eurostatverplichting
Overig wegvervoer	C006	C006001	C006002	C006003	C006005	C006006	C006004				
Treinen en trams	C007	C007001	C007002	C007003	C007005	C007006	C007004				
Vliegtuigen	C008	C008001	C008002	C008003	C008005	C008006	C008004				
Schepen	C009	C009001	C009002	C009003	C009005	C009006	C009004				
Computers en overige hardware	C010	C010001	C010002	C010003	C010005	C010006	C010004				
Communicatieapparatuur	C011	C011001	C011002	C011003	C011005	C011006	C011004				
Machines, installaties en apparaten	C012	C012001	C012002	C012003	C012005	C012006	C012004				
Overige materiële vaste activa	C013	C013001	C013002	C013003	C013005	C013006	C013004				
Totale materiële vaste activa	C014						C014004				
Software	C015	C015001	C015002	C015003			C015004				
Licenties	C016	C016001									
Goodwill	C016		C016002								
Overige immateriële vaste activa	C016			C016003							
Overige immateriële vaste activa (Totaal)	C016						C016004				
Totale immateriële vaste activa	C017						C017004				
In cultuur gebrachte activa	C018						C018004				
Verkoop van materiële vaste activa	E001	E001001									
Verkoop van immateriële vaste activa	E002	E002001									
Materiële vaste activa in uitvoering		Beginstand	Eindstand								
Bedrijfsgebouwen	MvA01	MvA01001	MvA01002								
Woningen	MvA02	MvA02001	MvA02002								
GWW	MvA03	MvA03001	MvA03002								
Overige	MvA04	MvA04001	MvA04002								
Totaal		F001001	F002001								
Immateriële vaste activa in uitvoering		F003001	F004001								

Met de winstaangifte kunnen enkel netto investeringscijfers direct worden afgeleid voor de algemene balansposten op totaalniveau (figuur 1). De gegevens in de balans en winst- en verliesrekening van de winstaangifte zijn echter niet gedetailleerd genoeg om (netto) investeringen te bepalen voor veel van de specifieke detailposten die in de investeringsstatistiek worden verzameld bij berichtgevers (figuur 2).

Daarnaast kan er geen onderscheid worden gemaakt tussen verschillende investeringscategoriën, zoals:

- Nieuw versus tweedehands investeringen.
- In eigen beheer vervaardigde activa.
- Operational lease en financial lease.

De winstaangifte biedt alleen informatie over totale waarden, waardoor het noodzakelijk blijft om kleinere bedrijven te blijven enquêteren—zij het op kleinere schaal—om gedetailleerde gegevens te verkrijgen over balansposten en statusuitsplitsingen.

Bovendien ontbreekt informatie over vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering in de formulieren van de winstaangifte. Daarnaast kan via de aangifte alleen de netto investering direct worden afgeleid, en niet de afzonderlijke gerealiseerde investeringen en desinvesteringen zoals in de investeringsstatistiek gebruikelijk is.

Definitie van investeringen in vaste activa volgens de investeringsstatistiek

Voor een nauwkeurige analyse van het winstaangifteonderzoek is het essentieel om te begrijpen hoe de investeringsstatistiek het begrip "investeringen in vaste activa" hanteert. Dit helpt bij het inschatten van het perspectief van berichtgevers bij het beantwoorden van de vragenlijst.

Ter ondersteuning van de berichtgevers worden in de vragenlijst van de investeringsstatistiek hulpteksten weergegeven die een toelichting geven op:

- De verslagperiode
- Materiële activa
- Immateriële activa

Deze toelichting dient als aanvullende uitleg om berichtgevers op weg te helpen bij het correct invullen van de vragenlijst.

Toelichting "Verslagjaar" INIVA vragenlijst

Het **verslagjaar** komt meestal overeen met het **kalenderjaar**. Als uw bedrijf een boekjaar heeft dat niet samenvalt met het kalenderjaar, gelieve dan te rapporteren over het boekjaar dat **eindigt** op een datum in de periode vanaf **1-4-<ReferentiePeriodeJaar>** tot en met **31-3-<ReferentiePeriodeJaar + 1>**.

De investeringsstatistiek verzamelt informatie over de gerealiseerde investeringen over het kalenderjaar (van 1 januari t/m 31 december van het referentiejaar). Wanneer het boekjaar van het bedrijf hiervan afwijkt en het lastig is voor de berichtgever om over het standaard boekjaar te rapporteren mag de berichtgever de investeringscijfers van het afwijkende boekjaar opgeven dat eindigt in april van het huidige referentie jaar tot en met maart in het volgende referentiejaar. Dus stel een berichtgever moet in 2023 rapporteren over het kalenderjaar 2022 maar het bedrijf (*bedrijf a*) hanteert een gebroken boekjaar van precies Maart T tot en met April T +1, dan moet het de cijfers van de jaarrekening over **01-04-2022** tot en met **31-03-2023** opgeven in de enquête 2022. Wat weer lastig kan zijn als *bedrijf a* de vragenlijst ontvangt begin februari van het referentiejaar. Vermoedelijk zal deze dan of de afwijkende boekperiode van de periode ervoor rapporteren of toch het standaard kalenderjaar.

Stel een ander bedrijf (*bedrijf b*) hanteert een boekjaar van Juli T tot en met Juni T+1 dan mag het de cijfers over **01-07-2021** tot en met **31-06-2022** opgeven op de investeringsstatistiek. De winstaangifte volgt altijd het de boekjaar dat is vastgesteld in statuten van het bedrijf en bij een afwijkend boekjaar moet de winstaangifte 5 maanden na (uitgaande van geen uitstel) het einde van het afwijkende boekjaar verstuurd worden. Volgens de winstaangifte 2022 zou de boekperiode voor *bedrijf b* dan **01-07-2022** t/m **31-06-2023** zijn wat betekent dat de cijfers opgegeven op de enquête van de investeringsstatistiek van het vorige afwijkende boekjaar zijn. Oftewel, de winstaangifte ligt een afwijkende boekperiode vóór op de investeringsstatistiek.

Toelichting "Investeringen"

De **vaste activa** moeten **méér** dan **één productiegang** én **minimaal 1 jaar** meegaan. De waarde is **inclusief** transportkosten, montagekosten, kosten van ontwerp en overdracht en indirecte belastingen die niet terug vorderbaar zijn. Ontvangen investeringspremies, subsidies en opbrengsten van verkochte activa **niet** in mindering brengen. De waarde is **exclusief** investeringsgoederen verkregen door \$2 huur, investeringen in buitenlandse vestigingen, overnames van ondernemingen waarvan het bedrijf vrijwel ongewijzigd wordt voortgezet en terugvorderbare belastingen en heffingen.

Toelichting "materiële activa"

Het betreft de **oorspronkelijke aanschafwaarde** van de **materiële vaste activa** die door **(huur)koop** of **financial lease in eigendom zijn verworven**. Bij **vervaardiging in eigen beheer** betreft het de volledige productiekosten. Bij **groot onderhoud** betreft het de volledige onderhoudskosten. De waarde is **inclusief** transportkosten, montagekosten, kosten van ontwerp en overdracht en indirecte belastingen die niet terugvorderbaar zijn. De waarde is **exclusief** terugvorderbare belastingen en heffingen. Ontvangen investeringspremies, subsidies en opbrengsten van verkochte activa **niet** in mindering brengen.

Toelichting "immateriële activa"

Noteer de waarde van de investeringen die uw bedrijf in het **verslagjaar** heeft gedaan. Het betreft hier de **oorspronkelijke waarde** van **immateriële vaste activa**, die in het verslagjaar **gebruiksklaar** beschikbaar komen in binnen- en/of buitenland, voor uw **eigen productieproces** (geen investeringen meten van in het buitenland geregistreerde entiteiten) of voor gebruik door derden via verhuur of operational lease in binnen- en/of buitenland. De immateriële vaste activa worden **in eigendom verworven** door (huur)koop of financial lease. Bij **vervaardiging in eigen beheer** betreft het de volledige productiekosten. Bij **groot onderhoud** betreft het de volledige onderhoudskosten.

Bij de bovenstaande definities wordt het volgende benadrukt. Vaste activa zijn bedrijfsmiddelen die meer dan één productiegang en minimaal 1 jaar meegaan en in eigendom verworven zijn door (huur)koop of financial lease. Een belangrijk feit is dat in de enquête van de investeringsstatistiek gevraagd wordt om de oorspronkelijke aanschafwaarde van het bedrijfsmiddel waarin geïnvesteerd is en niet de actuele waarde van de investering.

Commerciële versus fiscale jaarrekening en hun impact op investeringscijfers

Bedrijven hanteren doorgaans twee soorten jaarrekeningen: de commerciële jaarrekening en de fiscale jaarrekening. Hoewel deze meestal aan elkaar gelijk zijn, kunnen er afwijkingen optreden. De fiscale jaarrekening wordt samengesteld door fiscale waarderings- en afschrijvingsregels toe te passen op de commerciële balans en winst- en verliesrekening. Om de complexiteit van verschillende accountingstandaarden buiten beschouwing te laten, wordt hier gefocust op de voornaamste verschillen tussen beide soorten jaarrekeningen. De verschillende doeleinden en perspectieven kunnen verklaren waarom het investeringscijfer uit de winstaangifte soms afwijkt van de commerciële jaarrekening, die hoogstwaarschijnlijk door berichtgevers wordt gebruikt bij het rapporteren in de investeringsstatistiek.

In theorie zou de afgeleide netto-investering uit de winstaangifte gelijk moeten zijn aan (of ten minste dicht bij) de netto-investering in de commerciële jaarrekening. Dit komt doordat de methode om de netto-investering te berekenen enkel de mutatie tussen de balansposten van een bedrijfsmiddel gebruikt, waardoor de waarderingsgrondslag minder relevant is. In de praktijk kunnen er echter verschillen ontstaan:

- Sommige investeringen worden volgens fiscale regelgeving als kostenpost beschouwd, terwijl ze in de commerciële jaarrekening wél als investering gelden.

- Het tegenovergestelde kan ook voorkomen, waarbij een uitgave in de commerciële jaarrekening als kostenpost wordt geboekt, maar fiscaal als investering wordt geclassificeerd.

Omdat deze verschillen een grote impact kunnen hebben op de investeringsstatistiek, moeten verdachte gevallen met significante afwijkingen altijd afzonderlijk worden gecontroleerd.

De belangrijkste verschillen tussen de commerciële en fiscale jaarrekening zijn samengevat in Tabel 2.

Tabel 2. Voornaamste verschillen commerciële- en fiscale jaarrekening

Onderdeel	Jaarrekening	Vershil
Doel	Commercieel	Geeft inzicht in de financiële situatie van een organisatie vanuit bedrijfseconomisch oogpunt. Externe belanghebbenden, zoals aandeelhouders en kredietverstrekkers, gebruiken deze informatie om het vermogen en resultaat van de organisatie te begrijpen.
	Fiscaal	Specifiek bedoeld voor de Belastingdienst. Het berekent de belastbare winst van de organisatie volgens fiscale normen en voorschriften.
Waarderingsgrondslag	Commercieel	Vaak gebaseerd op de actuele waarde van activa, om een goed beeld te geven van de financiële gang van zaken.
	Fiscaal	Waardering gebeurt volgens goed koopmansgebruik, wat kan leiden tot verschillen in waardering van activa en passiva, bijvoorbeeld door historische waarden. Dit principe houdt in dat de boekhouding waarheidsgetrouw en passend bij het bedrijf moet zijn. Fiscaal gezien is dit een vaag begrip en kan pas juridisch worden vastgesteld wanneer een rechter hierover uitspraak doet. Zodra een waarderingsmethode is gekozen, moet deze consequent worden toegepast
Afschrijvingen	Commercieel	Afschrijvingen worden toegepast om de kosten van investeringen over de tijd te verdelen, waardoor een realistischer beeld van de winst ontstaat.
	Fiscaal	Gericht op het berekenen van de belastbare winst. Soms kan fiscaal sneller op een activum worden afgeschreven dan commercieel.

De commerciële jaarrekening biedt inzicht in de financiële situatie van een organisatie vanuit een bedrijfseconomisch perspectief. Dit verslag is bedoeld voor aandeelhouders en andere externe belanghebbenden, zoals kredietverstrekkers, investeerders, werknemers en klanten. Het heeft als doel een nauwkeurige weergave te geven van de financiële prestaties en positie van de onderneming, zodat stakeholders de gezondheid en het potentieel van het bedrijf kunnen beoordelen.

Bij de commerciële waardering wordt doorgaans uitgegaan van de actuele waarde van bedrijfsmiddelen, omdat de marktwaarde als uitgangspunt geldt.

De fiscale jaarrekening daarentegen heeft een ander doel: het vaststellen van de grondslag voor belastingheffing. Dit financiële verslag wordt ingediend bij de Belastingdienst en berekent de belastbare winst van de onderneming volgens de relevante belastingswetgeving.

Bij de waardering van bedrijfsmiddelen wordt het principe van goed koopmansgebruik toegepast, waardoor fiscale waarderingsgrondslagen kunnen afwijken van commerciële waarderingsmethoden. Bovendien kunnen bedrijfsmiddelen soms fiscaal sneller worden afgeschreven dan commercieel.

Kleinere bedrijven met enkel één fiscale jaarrekening

Voor 'kleine rechtspersonen' biedt het Burgerlijk Wetboek ([art. 2:396 lid 6 BW](#)) de mogelijkheid om fiscale waarderingsgrondslagen te gebruiken. Voor deze ondernemingen is het dan niet nodig om een commerciële jaarrekening op te stellen. Hierdoor verdwijnt het verschil tussen de jaarrekening en de fiscale balans voor de aangifte vennootschapsbelasting, en zo hoogstwaarschijnlijk ook het verschil tussen de nettoinvestering afgeleid uit de winstaangifte en de netto investering volgens de de investeringsstatistiek.

Een rechtspersoon komt in aanmerking voor de vrijstellingen genoemd in artikel 396 BW als hij op twee opeenvolgende balansdata aan twee of drie van de volgende vereisten heeft voldaan:

- De waarde van de activa volgens de balans met toelichting bedraagt, op basis van verkrijgings- en vervaardigingsprijs, niet meer dan € 6.000.000.
- De netto-omzet over het boekjaar bedraagt niet meer dan € 12.000.000.
- Het gemiddeld aantal werknemers over het boekjaar is minder dan 50.

Voor de toepassing van deze vrijstelling worden ook de waarde van de activa, netto-omzet en het aantal werknemers van groepsmaatschappijen meegeteld, die in de consolidatie zouden moeten worden betrokken als de rechtspersoon een geconsolideerde jaarrekening zou moeten opmaken. Deze vrijstelling geldt niet als de rechtspersoon [artikel 408 \(consolidatieplicht\)](#) toepast.

Waarom de winstaangifte toch mogelijk betrouwbaarder is bij de kleinere berichtgevers

Hoewel de berekende netto-investeringen uit de winstaangifte fiscaal bepaald zijn en gelijk zijn aan investeringen minus desinvesteringen, wordt verwacht dat deze cijfers de werkelijkheid beter weerspiegelen dan de respons van kleinere bedrijven op de enquête van de investeringsstatistiek. Dit komt door twee belangrijke redenen.

1. Meer zorgvuldigheid en deskundigheid bij het invullen

Bedrijven hebben een grotere prikkel om hun belastingverplichtingen correct na te komen dan om een extra, verplichte CBS-enquête zorgvuldig in te vullen. Daarnaast wordt de winstaangifte vaak opgesteld door een toegewijde partij met de nodige fiscale expertise, zoals een accountant of fiscaal adviseur.

Daarentegen wordt de CBS-vragenlijst bij kleinere bedrijven vermoedelijk vaker snel ingevuld door de eigenaar van de onderneming, die niet altijd beschikt over boekhoudkundige kennis.

Hoewel bedrijven hun winstaangifte zelf kunnen invullen, wordt in de praktijk vaak de hulp van een belastingconsulent ingeroepen. Een onvolledig of incorrect ingevulde fiscale balans en winst- en verliesrekening kan namelijk leiden tot vertragingen en complexe situaties bij de aangifte. Bovendien is een zorgvuldige administratie cruciaal voor ondernemers, omdat het correct invullen directe fiscale voordelen kan opleveren, zoals aftrekposten en afschrijvingsregels die de belastbare winst kunnen verlagen.

Bij een CBS-enquête ontbreekt deze prikkel voor kwalitatief goed invullen, anders dan de verplichting tot tijdige indiening.

2. Grotere dekking

Via de winstaangifte kunnen investeringsgegevens van bedrijfseenheden op veel grotere schaal worden verkregen dan via een bedrijvensteekproef gebaseerd op een enquête. Dit is vooral gunstig voor bedrijven in de kleinere grootteklassen, omdat:

- Lagere steekproef fracties ervoor zorgen dat deze bedrijven minder vaak worden geselecteerd.
- Kleinere bedrijven moeilijker te bereiken zijn.
- Ze de vragenlijst inhoudelijk ingewikkelder vinden.
- Ze minder snel geneigd zijn om gegevens volledig en accuraat te verstrekken.
- Er in de praktijk (bijna) geen handhaving plaatsvindt.

Belang van kwaliteitscontrole bij winstaangiftegegevens

Ondanks de voordelen moeten we rekening houden met het feit dat winstaangiftegegevens zo ruw mogelijk worden opgeslagen in Baseline, zonder verdere correcties. Dit betekent dat het identificeren van verdachte gevallen en onderzoek naar de betrouwbaarheid en juistheid van gegevens des te belangrijker is bij het gebruik van de winstaangifte.

WIA onderzoeken

In deze sectie worden de onderwerpen besproken die zijn onderzocht in het kader van het WIA-onderzoek.

Scope onderzoek

Het onderzoek richt zich op kleinere bedrijven binnen de INIVA-populatie bestaande uit bedrijfseenheden, specifiek in grootteklassen 1 t/m 4. De keuze voor deze groep is zoals in de voorgaande sectie beschreven gebaseerd o.a. op de relatief lage kwaliteit van enquêtegegevens, die wordt beïnvloed door factoren zoals een hogere invulbelasting, verminderde motivatie en een gebrek aan inhoudelijke kennis bij respondenten. Daarnaast hebben bedrijfseenheden in deze categorie lagere steekproef fracties, wat resulteert in een kleinere kans om in de steekproef opgenomen te worden. Tegelijkertijd wordt verwacht dat de kwaliteit van de winstaangiftegegevens voor deze groep hoog is, dankzij de belastingplicht.

Het WIA onderzoek beperkt zich verder tot actieve bedrijven binnen de business economy, SBI-secties A t/m N, waarbij in SBI-sectie A uitsluitend 016 "Dienstverlening voor de landbouw" is opgenomen. Eenheden in secties P, Q, R en S (Fribs-eenheden) worden buiten beschouwing gelaten, aangezien deze al worden gevuld via de WIA-data.

Daarnaast richt het WIA-onderzoek zich op de referentieperiode 2020-2022, met nadruk op het meest recent definitief ingestroomde WIA-jaar, namelijk 2022.

Onderzoeksvariabelen

In eerste instantie richtte het winstaangifteonderzoek zich uitsluitend op het vergelijken van investeringen tussen WIA en INIVA in de totale materiële vaste activa, als een proof-of-concept. Later werden ook de investeringen in total immateriële vaste activa geanalyseerd. Vervolgens werd de focus uitgebreid naar de consistentievariabelen, oftewel de investeringsvariabelen van de balansposten die zowel in INIVA als WIA voorkomen. Daarnaast wordt binnen het onderzoek naar de combinatieschatting INIVA respons + WIA data ook de impact van de methode op de specifieke kernoutputvariabelen van de INIVA-statistiek geanalyseerd en geëvalueerd.

Selectiecriteria eenheden ("Bruikbare winstaangifte")

Het koppelen van de fiscale entiteiten en de bedrijfseenheden verloopt niet altijd goed. Om de investering uit de WIA af te leiden, is WIA-data nodig van meerdere jaren. De WIA-gegevens van een bedrijfseenheid worden enkel meegenomen als aan de volgende criteria wordt voldaan:

- De ontsluitingscode is in beide jaren gelijk aan "A" of "C", wat wijst op een 1:1- of n:1-koppeling tussen fiscale entiteiten en bedrijfseenheden.
- Het dekkings- en vullingspercentage bedraagt in beide jaren 100%.
 - Het dekkingspercentage geeft aan in hoeverre gerelateerde waarnemingseenheden uit de winstaangifte een bedrijfseenheid dekken.
 - Het vullingspercentage duidt op het aandeel van ingediende winstaangifte-opgaven ten opzichte van de verwachte opgaven.
 - Deze percentages zeggen echter niets over de hoogte van de verwerkte of ontbrekende winstaangiftewaarden, waardoor enkel eenheden met perfecte (100%) vulling geselecteerd worden.
- De afgeleide WIA (netto) investeringsvariabelen zijn niet-negatief.
 - Binnen INIVA worden gerealiseerde desinvesteringen en investeringen als afzonderlijke variabelen uitgevraagd. Dit onderzoek richt zich op het vergelijken van de gerealiseerde investeringen in vaste activa uit de INIVA-enquête met de afgeleide netto-investering uit de WIA.

Een negatieve investeringswaarde kan ontstaan wanneer de desinvesteringen groter zijn dan de investeringen, ervan uitgaande dat er geen koppelfouten optreden. Zodra een van de consistentievariabelen een negatieve afgeleide investeringswaarde bevat, wordt de gehele regel als onbruikbaar beschouwd. Hierdoor heeft het onderzoekskader inherent een bias: bedrijfseenheden met aanzienlijke desinvesteringen kunnen nog steeds investeringen doen, maar worden momenteel uitgesloten.

Daarnaast kan ook het omgekeerde voorkomen. Bij niet-uitgesloten bedrijfseenheden kan de investeringswaarde volgens de winstaangifte lager zijn dan de werkelijke waarde. Dit gebeurt wanneer de investeringen hoger zijn dan de desinvesteringen, maar de gegevens toch worden meegenomen in de analyse.

Voorgaand onderzoek Methodologie afdeling (2021)

In 2021 heeft de afdeling Methodologie onderzocht of WIA-gegevens gebruikt kunnen worden binnen de investeringstatistiek, met 2018 en 2019 als referentiejaar. Het doel van het onderzoek was te bepalen of de winstaangifte (WIA) als hulpvariabele kon bijdragen aan een nauwkeurigere enquête-schatting en tegelijkertijd de steekproefomvang kon verkleinen binnen GK1 tot en met 4. Daarbij werd de huidige quotiëntschatting op basis van werkzame personen als referentie beschouwd.

Uit de resultaten blijkt dat de WIA een aanzienlijk potentieel heeft om de schattingsnauwkeurigheid te verbeteren, omdat de correlatie tussen WIA en de investeringsdoelvariabelen sterker is dan die van de huidige INIVA-imputatiemethode, die gebaseerd is op het aantal werkzame personen. Toch werd een negatief advies gegeven, aangezien de vertraagde verwerking en koppeling van gegevens leiden tot inconsistente WIA-schatters. Dit duidt erop dat ontbrekende WIA-gegevens niet willekeurig ontbreken. Daarom wordt aanbevolen de koppelingen tussen de bedrijfseenheden in de INIVA populatie en de WIA bron verder te optimaliseren, de beschikbaarheid van WIA-data te vergroten en/of een alternatieve, verbeterde imputatiemethode te overwegen.

Zie: [PDF-bestand WIA consultancy - final report - Meth_20210915.pdf](#)

Bedrijvencontactonderzoeken (2023, 2024)

In 2023 en 2024 zijn bedrijvencontactonderzoeken uitgevoerd als een proof of concept. Deze kwalitatieve onderzoeken richten zich voornamelijk op de vraag welke bron dichtst bij de waarheid ligt voor bedrijven in grootteklasse 1 t/m 4, wanneer investeringsgegevens uit beide bronnen beschikbaar zijn. De onderzochte investeringsgegevens zijn afkomstig van twee bronnen: de opgeschoonde INIVA-respons en de investeringscijfers afgeleid uit de winstaangifte. In 2023 werd de vergelijking tussen deze bronnen gemaakt voor investeringen in totale materiële vaste activa met als referentieperiode 2021. In 2024 lag de focus op de verschillen in totale immateriële vaste activa.

Elk bedrijvencontactonderzoek bestond uit twee fases:

1. In fase 1 werd onderzocht in hoeverre de cijfers uit de twee bronnen van elkaar verschilden.
2. Op basis van deze analyse werden in fase 2 selectielijsten opgesteld met bedrijfseenheden waarvoor verdere onderzoek naar de verschillen het meest interessant was. Vervolgens werd contact opgenomen met de berichtgevers om te valideren welke bron welke bron het dichtst bij de werkelijkheid lag.

De inspectie verliep als volgt:

- Eerst werd de jaarrekening van de bedrijfseenheid gecontroleerd op de website van de KVK indien beschikbaar, evenals de gaafmaakttool van de investeringsstatistiek.
- Daarnaast werden, indien nodig en beschikbaar, internetbronnen geraadpleegd, zoals nieuwsberichten, de bedrijfswebsite en sociale mediakanalen van het bedrijf.
- Op basis van deze eerste controle werd een initiële beoordeling genoteerd, evenals een vermoedelijke oorzaak en verklaring.
- Vervolgens werd contact opgenomen met de bedrijfseenheid voor een aanvullende toelichting, beoordeling en verklaring, waarna een definitieve beoordeling werd gegeven.

Aanvankelijk verliep het contact telefonisch, maar al snel bleek dat berichtgevers de voorkeur gaven aan e-mail (zo voelden zij zich namelijk niet overvallen). Hierdoor konden zij de gevraagde informatie rustiger en gedetailleerder verzamelen. Bij uitblijvende respons werd ongeveer twee weken na de eerste e-mail een herinneringsmail verstuurd. Alleen cijfers afgerond op duizendtallen werden teruggekoppeld aan de berichtgevers.

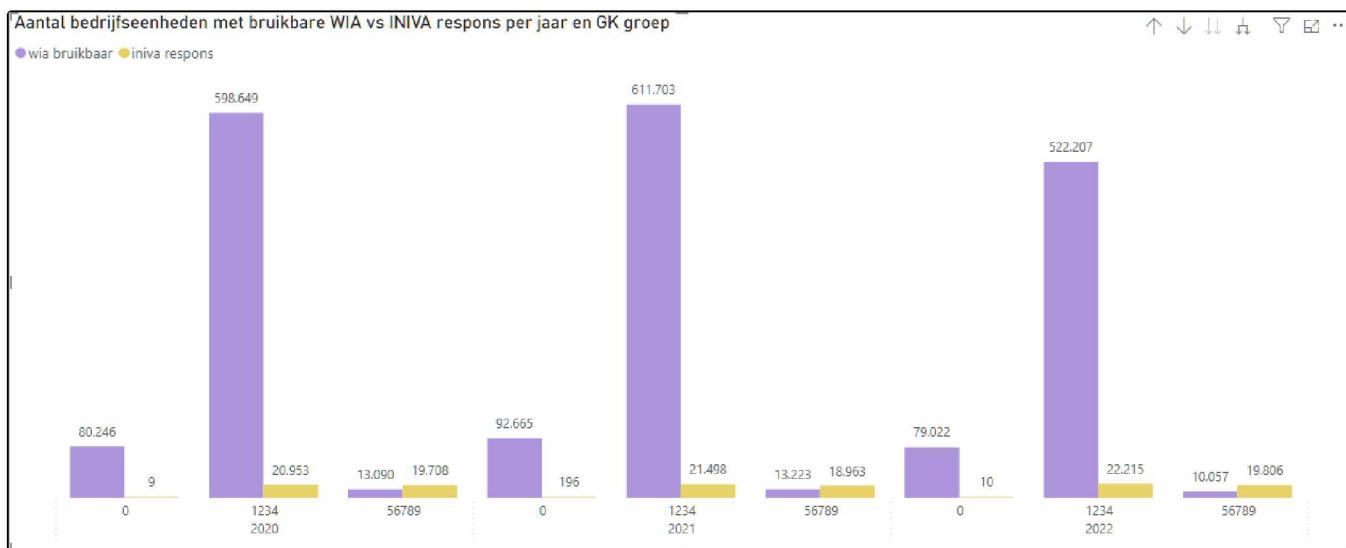
Voor een indruk van de benadering van de berichtgevers, zie de gebruikte e-mailtemplates:

- [E-mail template bedrijvencontactonderzoek 2023 WIA vs INIVA MVA over 2021.pdf](#)
- [E-mail template bedrijvencontactonderzoek 2024 WIA vs INIVA IMVA over 2022.pdf](#)

Resultaten - Algemeen beschrijvende statistieken WIA

Hieronder volgen enkele beschrijvende statistieken die inzicht geven in de WIA-bron voor de referentieperioden 2020–2022, op basis van de WIA-ABR levering van mei 2024. Bij elk figuur of tabel wordt kort aangegeven wat de belangrijkste inzichten zijn.

Figuur 1. Aantal bedrijfseenheden met bruikbare WIA vs gaafgemaakte INIVA respons per jaar en GK groep

Figuur 2 toont het aantal bedrijfseenheden met bruikbare WIA-gegevens in vergelijking met de opgeschoonde INIVA-respons per grootteklassegroep voor elk referentiejaar in de periode 2020 t/m 2022. Hieruit valt meteen op dat er relatief veel eenheden zijn met mogelijk bruikbare WIA-gegevens. Opvallend is dat zelfs bedrijfseenheden met grootteklasse 0 WIA-data hebben die momenteel niet goed worden waargenomen in de INIVA-statistiek (mede vanwege de WVP-schatter).

Een ander opvallend detail is dat er minder bruikbare WIA-gegevens beschikbaar zijn voor grootteklasse 5 t/m 9 in vergelijking met de INIVA-respons. Dit komt waarschijnlijk doordat de koppeling bij het ABR moeilijker wordt wanneer de complexiteit van de bedrijfsstructuur toeneemt, terwijl bij INIVA de bedrijfseenheden in grootteklasse 6 t/m 9 integraal worden waargenomen. Voor de grotere grootteklasse heeft het dus inderdaad weinig zin om de WIA-bron te gebruiken, behalve als mogelijke referentiebron.

Voor de bedrijfseenheden in grootteklasse 1 t/m 4 daarentegen is er een aanzienlijke bulk aan bedrijfseenheden beschikbaar met WIA-gegevens, terwijl de investeringsstatistiek slechts enkele procenten van het totaal waarneemt. De WIA heeft dus een veel groter potentieel in de lagere grootteklasse. Bovendien is in deze figuur duidelijk te zien dat het meest recente jaar het minste bruikbare WIA-data beschikbaar heeft vanwege de trage instroom.

Tabel 2. Bedrijfseenheden in GK1-4 met WIA in de INIVA populatie per jaar.

Jaar	INIVA Populatie	WIA	PCT WIA t.o.v. INIVA populatie	WIA bruikbaar	PCT WIA bruikbaar t.o.v. INIVA populatie
2020	1.001.100	712.372	71%	598.649	60%
2021	1.074.026	724.887	68%	611.703	57%
2022	1.127.830	623.032	55%	522.207	46%

Tabel 2 toont het aantal bedrijfseenheden in de INIVA-populatie voor elk jaar in de referentieperiode 2020–2022, dit keer alleen voor grootteklasse 1–4. De tabel laat zien hoeveel van deze bedrijfseenheden WIA-gegevens hebben die gekoppeld kunnen worden, en hoeveel daarvan daadwerkelijk bruikbaar zijn.

De tabel bevestigt opnieuw dat het meest recente jaar (2022) over een lagere beschikbaarheid van WIA-gegevens beschikt (beschikbaar: 55%, bruikbaar: 46%) dan het vroegste jaar (2020: beschikbaar 71%, bruikbaar 60%). Dit verschijnsel wordt veroorzaakt door de vertraagde instroom van aangiften bij het CBS.

Bovendien toont de tabel aan dat ongeveer 10% van de gekoppelde WIA-gegevens als onbruikbaar wordt beschouwd volgens onze criteria, zoals een onvolledige koppeling of een negatief afgeleid investeringcijfer. Ongeacht deze kleine verschillen blijft het percentage bruikbare WIA-gegevens rond de 57–60% liggen.

Het percentage van de bedrijfseenheden in de populatie waaraan WIA-gegevens gekoppeld kunnen worden, zal nooit volledig zijn voor een bepaald jaar, ondanks het feit dat de structuur van bedrijven in grootteklasse 1–4 over het algemeen minder complex zou moeten zijn.

Tabel 3. Bedrijfseenheden in GK1-4 met WIA in de gaafgemaakte INIVA respons per jaar.

Jaar	INIVA Respons	WIA	PCT WIA t.o.v. INIVA respons	WIA bruikbaar	PCT WIA bruikbaar t.o.v. INIVA respons
2020	20.953	17.729	84.6%	13.211	63%
2021	21.498	17.684	82.3%	13.216	62%
2022	22.215	15.469	69.6%	11.396	51%

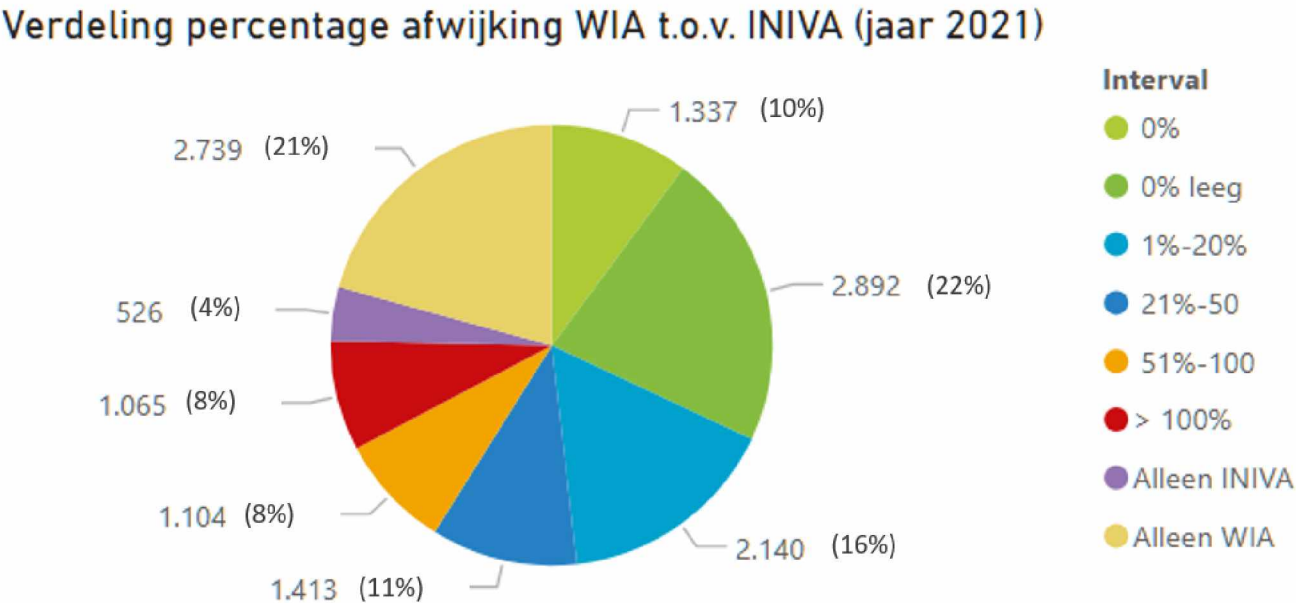
Tabel 3 toont dezelfde informatie als Tabel 2, maar ditmaal beperkt tot de gaafgemaakte INIVA-respons binnen de grootteklassen 1 tot en met 4. Het aandeel bedrijven waarvoor WIA-gegevens kunnen worden gekoppeld bedraagt ongeveer 80%, terwijl het aandeel bruikbare WIA-gegevens gemiddeld rond de 60% ligt.

Het relatief grotere verschil tussen koppelbare en bruikbare WIA-gegevens kan worden verklaard door de aanwezigheid van ConGo-eenheden in de respons, die een complexere structuur hebben. Daarnaast bevat de respons relatief meer eenheden die desinvesteringen uitvoeren, waardoor hun WIA-gegevens als niet bruikbaar worden beschouwd.

Resultaten - WIA vs INIVA betreffende investeringen in materiële vaste activa (MVA)

In het eerste bedrijvencontactonderzoek van 2023 is onderzocht welke bron het meest betrouwbaar was (de WIA-gegevens versus de INIVA-respons) voor de investeringen in materiële vaste activa in het referentiejaar 2021, bij bedrijven in de grootteklassen 1 tot en met 4. Hierbij gaat het uitsluitend om de INIVA-respons in combinatie met bruikbare WIA-data. In deze sectie worden de resultaten van dit initiële contactonderzoek beschreven.

Figuur 2. Verdeling bedrijfseenheden percentage afwijking MVA WIA t.o.v. INIVA 2021 (GK 1 t/m4)

Allereerst zijn de investeringswaarden met elkaar vergeleken. Figuur 2 toont de verdeling van de bedrijfseenheden in grootteklasse 1 tot en met 4 naar de procentuele absolute afwijking van de investeringswaarde volgens de winstaangifte ten opzichte van de investeringsstatistiek in materiële vaste activa voor het referentiejaar 2021. Met andere woorden: deze figuur laat zien in welke mate de uit de WIA-bron afgeleide investeringen afwijken van de investeringscijfers uit de gaafgemaakte INIVA-respons.

In totaal zijn er 13.216 bedrijfseenheden in de gaafgemaakte respons (grootteklasse 1 t/m 4) met bruikbare winstaangiftegegevens. Opvallend is dat bij 32% van de bedrijfseenheden de investeringswaarde uit de winstaangifte exact overeenkomt met die uit de investeringsstatistiek. Het grootste deel hiervan (22%) betreft lege records, waarbij beide bronnen geen investeringen rapporteren.

Voor 16% van de bedrijfseenheden wijkt de investeringswaarde uit de winstaangifte tussen de 1% en 20% af van de investeringsstatistiek. Daarmee kan worden vastgesteld dat ongeveer de helft van de data (48%) nauwelijks of slechts beperkt afwijkt van de investeringsstatistiek. Daarentegen vertoont 27% van de bedrijfseenheden aanzienlijke verschillen: bij 11% bedraagt de afwijking 21% tot en met 50%, bij 8% 51% tot en met 100%, en bij nog eens 8% zelfs meer dan 100%.

Daarnaast is er een groep van 25% waarbij uitsluitend volgens één van beide bronnen investeringen zijn geregistreerd: 7% alleen volgens de investeringsstatistiek en 21% alleen volgens de winstaangifte. Dat het aandeel investeringen dat uitsluitend in de winstaangifte voorkomt groter is dan het omgekeerde, ondersteunt de aanname dat de winstaangifte doorgaans zorgvuldiger wordt ingevuld. Zo kan een berichtgever die weinig motivatie heeft om de enquête van de investeringsstatistiek te beantwoorden eenvoudig overal nullen invullen. Het kleinere aandeel waarbij alleen de investeringsstatistiek investeringen rapporteert, past bij de veronderstelling dat de CBS-enquête soms wordt ingevuld door berichtgevers met beperkte inhoudelijke kennis. In dat geval kan een opgegeven investering later bij het opstellen van de jaarrekening volgens accountingregels geen investering blijken te zijn. Ook kunnen fouten optreden, bijvoorbeeld een duizendfout die niet wordt gecorrigeerd, waardoor de daadwerkelijke investering onder de grens van 500 euro valt en niet als investering wordt geregistreerd.

Het is echter belangrijk te benadrukken dat dit aannames zijn. De beschreven observaties kunnen ook voortkomen uit beperkingen in de kwaliteit van de winstaangiftebron. Hoewel de regels en consequenties bij het verkeerd of niet invullen van de winstaangifte strenger zijn dan bij een onjuiste enquêteopgave, blijft dit een mogelijkheid. Al met al onderstrepen deze discrepanties het belang van validatie op microniveau om vast te stellen welke van de twee bronnen de investeringsrealiteit van de bedrijfseenheden het best weerspiegelt.

Bedrijvencontactonderzoek MVA WIA vs INIVA 2021

Tabel 4. Conrole lijsten contactonderzoek bedrijven MVA 2021 en beoordeling bron

Lijst	Aantal gecontroleerd	WIA betrouwbaarder	INIVA betrouwbaarder	Beiden kloppen	Beiden onjuist	Onduidelijk
PCT afwijking	100	74 (11%)	12 (12%)	3 (3%)	-	11 (11%)
Alleen INIVA	20	13 (65%)	4 (20%)	-	-	3 (15%)
Alleen WIA	19	15 (79%)	2 (11%)	-	-	2 (11%)
Totaal	139	102 (73%)	18 (13%)	3 (2%)	-	16 (12%)

Vervolgens werden lijsten opgesteld met bedrijfseenheden waarvan de microdata nader geïnspecteerd moest worden om te kunnen bepalen welke bron, de WIA of de INIVA-respons, het dichtst bij de werkelijkheid ligt. Aangezien deze controle een intensief proces is, was er capaciteit voor het controleren van 140 bedrijfseenheden. Een bedrijfseenheid viel uiteindelijk uit vanwege een kaderfout. In totaal waren er drie lijsten opgesteld.

In de lijst "PCT afwijking" werden de 100 bedrijfseenheden gecontroleerd waarvan de WIA de grootste afwijking vertoonde ten opzichte van de INIVA-respons. In de lijst "Alleen INIVA" werden 20 bedrijfseenheden gecontroleerd waarbij volgens de INIVA-respons investeringen in materiële vaste activa plaatsvonden, maar volgens de WIA niet. In de lijst "Alleen WIA" werden 19 bedrijfseenheden gecontroleerd waarbij volgens de WIA investeringen zijn gedaan, maar volgens de INIVA-respons niet.

In totaal zijn er 139 bedrijfseenheden gecontroleerd en gevalideerd. In het merendeel (73%) van de gevallen werd bevestigd dat de WIA betrouwbaarder is dan de INIVA-respons. Het is echter belangrijk op te merken dat dit niet betekent dat de WIA of de INIVA altijd exact overeenkomt met de werkelijkheid, maar dat de WIA in deze gevallen dichterbij de realiteit ligt.

In enkele gevallen was het niet mogelijk om vast te stellen welke bron betrouwbaarder was. Dit kwam onder andere door het ontbreken van jaarverslagen of het niet willen meewerken van de berichtgevers. In totaal bleven 16 (12%) gevallen onduidelijk.

Tabel 5. Verklaring afwijking MVA 2021 WIA vs INIVA - Oorzaak INIVA bron

Verklaring	PCT afwijking	Alleen INIVA	Alleen WIA	Totaal
INIVA bundeling fout	24	1	5	30
INIVA te weinig opgegeven (Een BE)	19	-	-	19
INIVA Voorlopige cijfers	7	2	1	10
INIVA onterechte duizendfout correctie	9	-	-	9
INIVA niks ingevuld	-	-	7	7
INIVA ongecorrigeerde duizendfout	-	7		7
INIVA financial lease niet ingevuld	4	-	-	4
INIVA verkeerd ingevuld	1	3	-	4
INIVA boze berichtgever	1	-	2	3

Tabel 5 bevat de verklaringen van de gevallen waarin de INIVA bron de oorzaak is voor het verschil in investeringswaardes in materiele activa van beiden bronnen. De investeringsstatistiek week meestal af van de werkelijkheid door fouten die tijdens het invullen van de enquête werden gemaakt.

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Tabel 6. Verklaring afwijking MVA 2021 WIA vs INIVA - Oorzaak WIA bron

Verklaring	PCT afwijking	Alleen INIVA	Alleen WIA	Totaal
WIA inclusief materiële vaste activa: in uitvoering	8	-	-	8
WIA gelijk aan de balanspost stand MVA	5	-	-	5
WIA afwijkende boekperiode	3	-	-	3
WIA onterecht leeg	-	3	-	3
WIA onterecht te hoog	2	-	1	3
WIA herwaardering/verplaatsing	2	-	-	2
WIA deelname/samenwerkingsverband met natuur persoon	-	-	1	1
WIA kleinschaligheidsinvesteringenaftrek KIA)	-	1	-	1

Tabel 6 bevat de verklaringen van de gevallen waarin de WIA-bron de oorzaak is van het verschil in investeringswaardes in materiële activa tussen de WIA en de INIVA. In veel gevallen leidde de WIA-afwijking af van de werkelijkheid door fouten in de koppeling van de WIA-aangiften bij het ABR aan de bedrijfseenheden.

5.1.2.e

5.1.2.e

Tabel 7. Verklaring afwijking MVA 2021 WIA vs INIVA - Beiden juist

Verklaring	PCT afwijking	Alleen INIVA	Alleen WIA	Totaal
Accounting regel: WIA hanteert de volgende accountingregel: Wanneer systeemsoftware wordt aangeschaft in combinatie met hardware en daarvan niet los kan worden gezien, is het logisch om deze software als materieel vast actief te beschouwen en onder 'andere vaste bedrijfsmiddelen' te classificeren.	2	-	-	2
Commerciële jaarrekening: Aangekochte grond wordt geclassificeerd als een vastgoedbelegging. Fiscale jaarrekening: Deze grond wordt opgenomen onder 'overige materiële vaste activa' (MVA).	1	-	-	1

Ook kunnen beide bronnen tegelijkertijd de werkelijkheid correct beschrijven (zie tabel 7), afhankelijk van de toegepaste accountingregel bij de interpretatie van de investering. Een voorbeeld hiervan is de investering in een bedrijfswebsite. In de enquête kan deze worden toegerekend aan zowel de materiële balanspost *hardware* als de immateriële balanspost *software*. Tegelijkertijd kan een accountant ervoor kiezen om de investering in de fiscale jaarrekening volledig op te nemen onder de balanspost *overige materiële activa*, aangezien hardware en software gelijktijdig zijn aangeschaft.

Dit interpretatieverschil deed zich voor bij drie bedrijfseenheden. Daarnaast was er een geval waarbij de aankoop van grond in de commerciële jaarrekening werd geassocieerd als een vastgoedbelegging. In de fiscale jaarrekening wordt deze grond opgenomen onder *overige materiële vaste activa (MVA)*.

Nadere inspectie niet-buikbare WIA MVA

Tabel 8. Verklaringen niet-buikbare WIA vanwege negatieve investeringwaardes MVA 2021

5.1.2.e

--

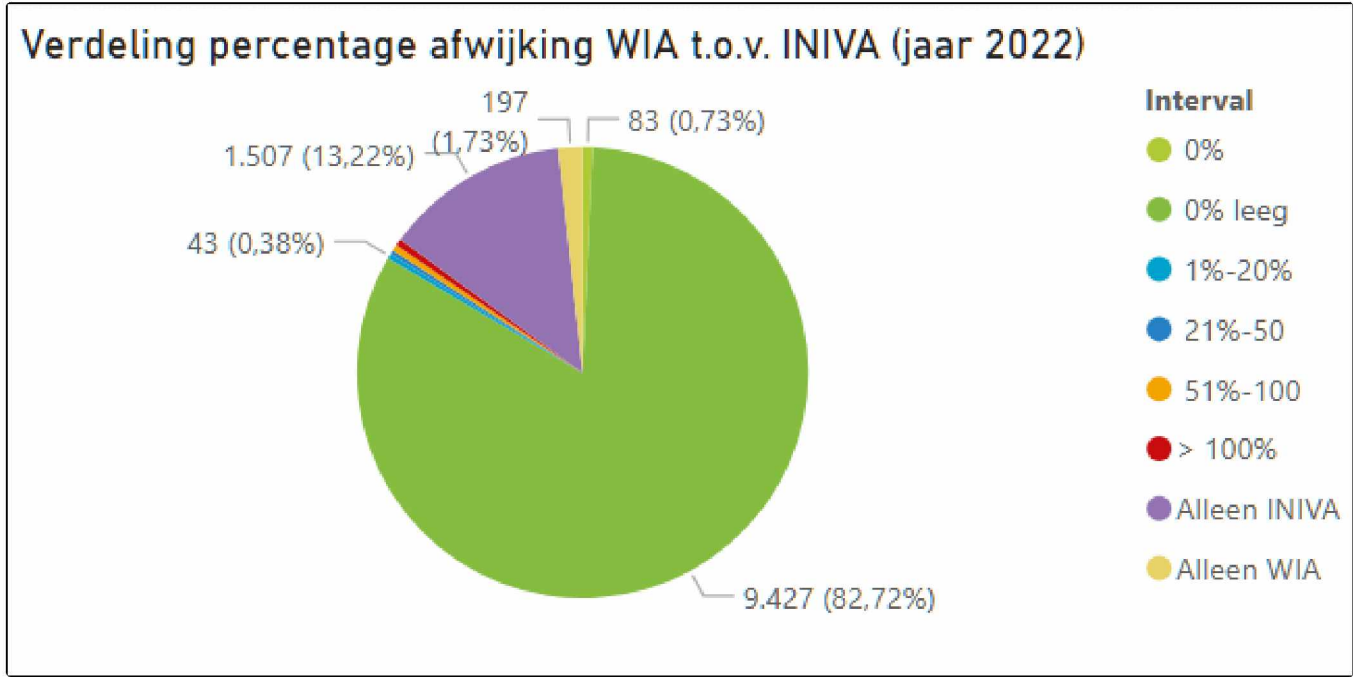
5.1.2.e

--

Resultaten - WIA vs INIVA betreffende investeringen in immateriële vaste activa (IMVA)

In het bedrijvencontactonderzoek van 2024 is onderzocht welke bron het meest betrouwbaar was (de WIA-gegevens versus de INIVA-respons), dit keer voor de investeringen in immateriële vaste activa in het referentiejaar 2022, bij bedrijven in de grootteklassen 1 tot en met 4. Hierbij gaat het uitsluitend om de INIVA-respons in combinatie met bruikbare WIA-data. In deze sectie worden de resultaten van het tweede bedrijvencontactonderzoek beschreven.

Figuur 3. Verdeling percentage afwijking IMVA WIA t.o.v. INIVA 2022

Allereerst zijn de investeringswaarden van de respons met bruikbare WIA wederom met elkaar vergeleken. Figuur 3 toont de verdeling van de bedrijfseenheden in grootteklassen 1 tot en met 4 naar de procentuele absolute afwijking van de investeringswaarde volgens de winstaangifte ten opzichte van de investeringsstatistiek in immateriële vaste activa voor het referentiejaar 2022. Met andere woorden: deze figuur laat zien in welke mate de uit de WIA-bron afgeleide investeringen afwijken van de investeringscijfers uit de gaafgemaakte INIVA-respons.

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Table 48: Validation of Editing IMV16 2020 IMV16 vs IMV16 – Berlin – the first

5.1.2.e

5.1.2.e

Beperkingen- Bedrijvencontactonderzoeken

De bedrijvencontactonderzoeken hebben enkele beperkingen die bij de interpretatie van de resultaten moeten worden meegenomen. Ten eerste zijn slechts een gering aantal bedrijfseenheden gecontroleerd op juistheid terwijl het populatiekader van bedrijfseenheden met bruikbare winstaangifte informatie uit ongeveer meer dan een half miljoen bedrijfseenheden bestaat. De bedrijfseenheden in de inspectielijsten kunnen weliswaar worden beschouwd als de meest interessante gevallen, het risico blijft aanwezig dat de uitkomsten er anders uit zouden zien als meer data verder gecontroleerd zou zijn. Tevens is in de lijst 'PCT afwijking' de data aflopend gesorteerd op de grootste procentuele afwijking van de winstaangifte ten opzichte van de investeringsstatistiek, en niet andersom. Ook is het daarom waarschijnlijk dat niet alle fiscale uitzonderingen en regelingen van de winstaangifte aan bod zijn gekomen in het geval dat de winstaangifte niet klopt.

Daarnaast is bij de controle de vermoedelijke oorzaak ook in veel gevallen niet volledig te verifiëren vanwege het ontbreken van belangrijke informatie. Veelal, vanwege de lage grootteklassen, is steeds maar een beperkte jaarrekening gepubliceerd op de website van de Kamer van Koophandel (KvK) waarbij de winst-verlies rekening in zijn geheel en een meer gedetailleerde uitsplitsing van de posten op de balans vaak ontbreken. Als de afschrijvingen niet beschikbaar zijn op de jaarrekening dan kan slechts een minimale investeringswaarde worden afgeleid mits het verschil tussen de eindbalans positief is. Ook is het een tijdrovend en foutgevoelig proces om bedrijfseenheden in een bundeling te controleren omdat er meestal slechts enkelvoudige in plaats van geconsolideerde jaarrekeningen gedeponereerd worden. Bovendien hebben bedrijfseenheden bestaande uit natuur personen zoals eenmanszaken en vennootschappen onder firma zelfs helemaal geen verplichting om jaarrekeningen te plaatsen bij de KvK waardoor deze rechtsvormen zonder contact bijna niet zijn te verifiëren.

Vervolgens is het aanvullend contact met berichtgevers ook niet optimaal en kan deze het gezien worden als een momentopname waarbij de betrouwbaarheid en kwaliteit van de toelichting ook sterk kan variëren. Zodoende bestaat het risico dat een berichtgever het te druk heeft, niet wil meewerken, zo weinig mogelijk informatie wil prijsgeven over zijn bedrijf, de vraagstelling verkeerd begrijpt of simpelweg over te weinig kennis beschikt om de vraagstelling juist te kunnen beantwoorden. Daarmede is het aannemelijk dat berichtgevers met een gebrek aan inhoudelijke kennis waarschijnlijk bevooroordeeld zijn om een positieve indicatie te geven in de richting van de winstaangifte. Mogelijke redenen hiervoor zijn dat berichtgevers het invullen van de winstaangifte uitbesteden aan een derde partij en dus een verkeerde waarde volgens deze bron minder snel in twijfel trekken of omdat berichtgevers bang zijn om toe te geven dat hun opgave naar de belastingdienst niet klopt uit wantrouwigheid richting de overheid. Doch, is het verschil tussen de twee bronnen vaak zo groot dat berichtgevers toch emotioneel geneigd zijn om een zo eerlijk mogelijk antwoord te geven.

Daarnaast is het ook belangrijk om te realiseren dat de meeste contactpersonen geen accountants of fiscaal adviseurs zijn maar gewone ondernemers. Om die reden kunnen berichtgevers niet altijd precies aangeven wat er misgaat als de winstaangifte onjuist is terwijl ze het wel makkelijker zouden moeten kunnen verklaren als de enquête van de investeringsstatistiek verkeerd is ingevuld. Bovendien bevestigde het onderzoek ook dat deze groep bedrijfseenheden met grootteklasse 1 tot en met 4 lastig bereikbaar is: Een tamelijk groot deel van de berichtgevers heeft niet gereageerd op het bedrijvencontact, zelfs na het versturen van rappels, terwijl het contact met deze bedrijfseenheden wel wenselijk was. Enkele bedrijfseenheden hadden zelfs filters actief waarmee e-mails afkomstig van het CBS automatisch geblokkeerd werden.

Ten slotte, is het beoordelingsproces ook subjectief van aard en hangt het sterk af van de interpretatie wat exact de hoofdoorzaak is van een verschil tussen de twee informatiebronnen. Een afwijking kan mogelijk door meerdere onbekende factoren tegelijkertijd veroorzaakt worden. Het is al moeilijk genoeg hoofdoorzaken duidelijk te categoriseren tot specifieke groepen waaruit een conclusie kan worden getrokken. Hoewel het vaak wel duidelijk is welke bron betrouwbaarder lijkt te zijn, is de precieze hoofdoorzaak wellicht twijfelachtig door de beperkte beschikbare informatie uit de jaarrekeningen en meestal korte toelichting van berichtgevers. Toegegeven, horen veel van de beschreven beperkingen ook bij het huidige gaafmaak proces van de INIVA respons wat de noodzaak voor meerdere betrouwbaardere informatiebronnen onderstreept.

Conclusie - Bedrijvencontactonderzoeken

Op basis van het contactonderzoek lijkt de winstaangifte (WIA) betrouwbaarder te zijn dan de respons op de enquête voor de investeringsstatistiek, met name bij bedrijven in grootteklasse 1 tot en met 4. De veronderstelling dat WIA vaker de jaarrekening volgt en zorgvuldiger wordt ingevuld dan de CBS-enquête wordt hiermee bevestigd. Berichtgevers vullen de enquête vaak snel en vanuit eigen interpretatie in, wat leidt tot onnauwkeurigheden. Tegelijkertijd is de WIA-bron niet foutloos: koppelfouten bij de verwerking kunnen tot aanzienlijke uitbijters leiden, en verschillen tussen fiscale en commerciële verwerking, vooral bij goodwill, zorgen soms voor investeringscijfers die boekhoudkundig geen echte investering vertegenwoordigen.

De bedrijvencontactonderzoeken laten zien dat de WIAbron, wanneer deze beschikbaar is, betrouwbaarder blijkt dan de INIVArespons. Dit inzicht vormde de aanleiding om in 2024 en 2025 het verloop van de WIAgegevens systematisch te monitoren. Daarbij is ook onderzocht hoe de investeringsstatistiek eruitziet wanneer voor bedrijven in grootteklasse 1 tot en met 4 uitsluitend de WIAbron wordt gebruikt voor de outputschattingen, volgens een verwerkingsmethode die zoveel mogelijk aansluit bij de reguliere werkwijze van de investeringsstatistiek (zoals uitbijterdetectie, ophoging met dezelfde schatter en massa-imputatie).

Aangezien de WIA maandelijks wordt geleverd door het ABR en pas met enige vertraging binnenkomt bij het CBS, en aanvankelijk overschreven werd, zijn tijdens deze onderzoeksfase alle maandstanden opgeslagen en bewaard. Uiteindelijk is het ERB gelukt om alle WIA-maandstanden uit de Baseline vanaf april 2020 (vanaf WIA-aangifte 2019) te reproduceren en aan te leveren. Hierdoor kon worden gevolgd hoe de uitkomsten voor de referentie jaren (2020-2023) zich ontwikkelen naarmate nieuwe WIAgegevens beschikbaar komen. Dit maakt zichtbaar in hoeverre de statistiek stabiliseert wanneer uitsluitend op de WIA-bron wordt gesteund, en hoe gevoelig de uitkomsten zijn voor de timing en volledigheid van de WIA-gegevens.

Verwerkingstappen WIA output

Het inleesproces start met het inlezen van alle bedrijfseenheden met een bruikbare WIAaangifte, waarbij de investeringswaardes volgens de WIAmethodiek worden berekend. Eenheden die wel een WIAaangifte hebben maar niet als bruikbaar worden beschouwd, worden apart opgeslagen voor nadere analyse. Vervolgens worden verschillende controles uitgevoerd om de kwaliteit van de WIAgegevens te bewaken.

Een eerste stap is de detectie van extreme uitbijters. Bedrijfseenheden met meer dan 25 miljoen euro aan investeringen in MVA of IMVA worden semiautomatisch geïdentificeerd en handmatig beoordeeld. Wanneer deze waarden onjuist blijken, worden ze retroactief uit alle maandstanden verwijderd. De beoordeelde uitbijters worden bewaard voor historische documentatie.

Daarnaast wordt een controle uitgevoerd op representatieve uitbijters, waarbij niet per se sprake is van fouten, maar van extreem hoge waarden die de ophoging van het publicatiecijfer sterk kunnen beïnvloeden. Hiervoor wordt een aangepaste kwartielafstandmethode gebruikt: bedrijfseenheden waarvan de gemiddelde investeringswaarde per werkzame persoon binnen een SBI3groep meer dan vier keer de afstand tot het vierde kwartiel bedraagt, worden als uitbijter aangemerkt. Deze eenheden worden uitgesloten bij het berekenen van ophoog- en imputatiegewichten en krijgen in de wia_bruikbaartabel de status C. Hiermee wordt voorkomen dat toevallig beschikbare zwaargewichten het publicatiecijfer instabiel maken.

Na de kwaliteitscontroles wordt de ruwe WIAoutput ingelezen voor het populatiekader. Vervolgens vindt de massaimputatie plaats voor bedrijfseenheden waarvoor geen bruikbare WIA beschikbaar is. Hierbij worden gemiddelde investeringen per werkzame persoon berekend per ophoogstrata, gebaseerd op de bruikbare WIAgegevens. Eenheden met wp = 0 worden uitgesloten, en representatieve uitbijters worden niet meegenomen om te voorkomen dat extreme waarden de imputatie vertekenen.

De massa-imputatiestrata worden daarbij bepaald volgens een vaste hiërarchie, waarbij steeds het meest gedetailleerde niveau wordt gebruikt dat minimaal vijf bruikbare bedrijfseenheden bevat. Wanneer een cel onvoldoende gevuld is, wordt automatisch teruggevallen op een minder gedetailleerd niveau in de volgende volgorde:

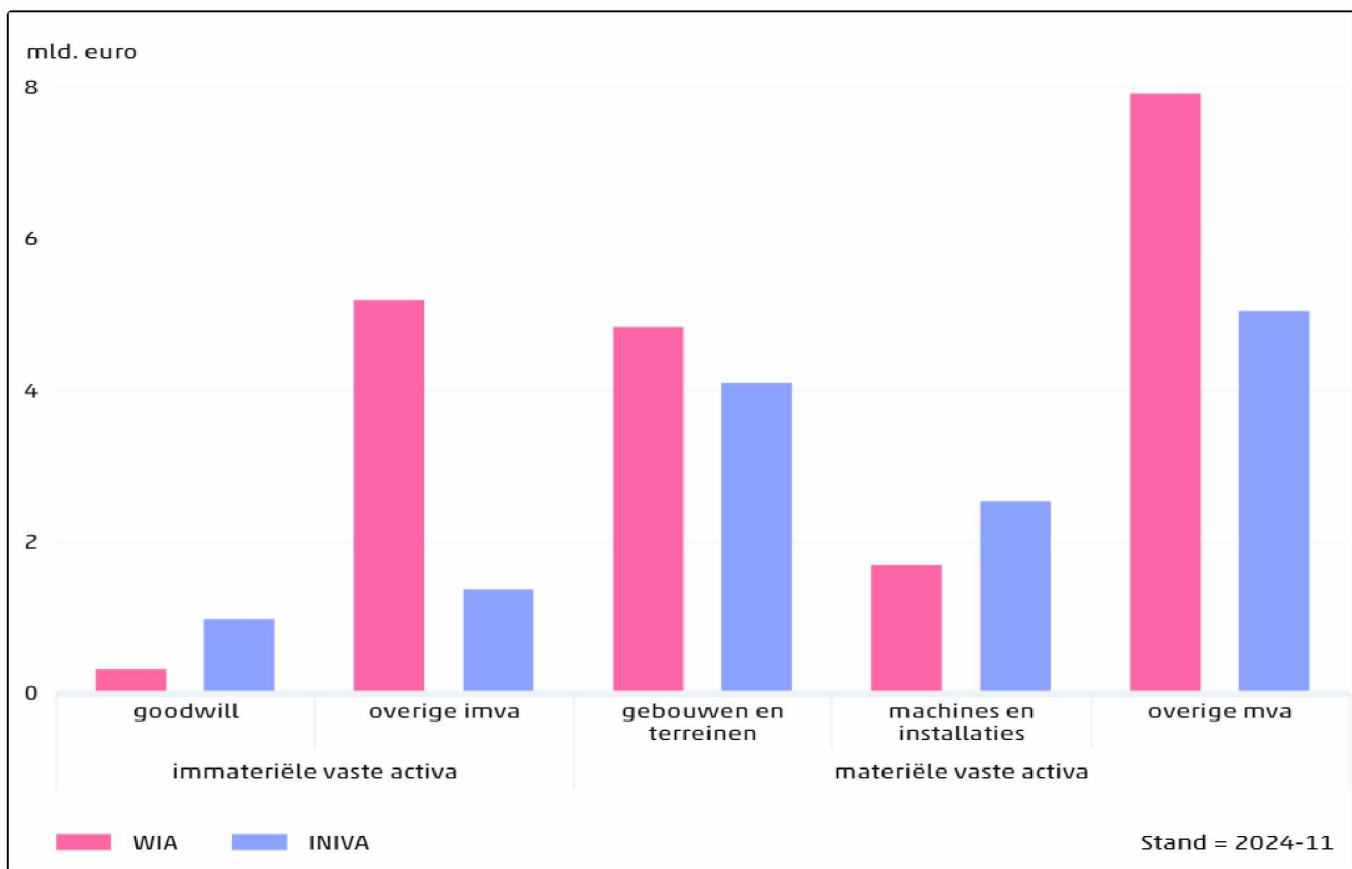
- 1. SBI2 × GK× formulier (IB vs VPB) × vrijstelling.
- 2. SBI2 × GK × formulier (IB VS VPB).
- 3. SBI2 × GK.
- 4. SBI2 × GK groep(12, 34).
- 5. SBI2.

(Bij de reguliere INIVAstatiek worden de ophoogstrata opgebouwd vanaf SBI3 × GKgroep (GK 1234, 56789). In dit proces is echter gekozen voor SBI2 × GK × formulier × vrijstelling, zodat ook de rechtsvorminformatie expliciet wordt meegenomen. Dit is mogelijk relevant omdat eenvoudigere rechtsvormen, zoals eenmanszaken en vof's, aangifte doen via de inkomstenbelasting (IB), terwijl complexere rechtsvormen, zoals BV's en NV's, aangifte doen via de vennootschapsbelasting (VPB). Door dit onderscheid wordt beter rekening gehouden met verschillen in juridische structuur en fiscale verplichtingen, wat mogelijk invloed heeft op de investeringscapaciteit. Hierdoor wordt de imputatie mogelijk robuuster)

Op deze manier wordt steeds het hoogst mogelijke detailniveau benut zonder dat de imputatie steunt op te kleine aantallen. De resulterende massa-imputatie waardes worden vervolgens gebruikt om een volledig volgeschoten populatiebestand te maken waaruit de output schattingen volgen.

Figuur 1. Investeringswaarde grootteklasse 1 t/m 4 WIA VS INIVA, per balanspost, 2021

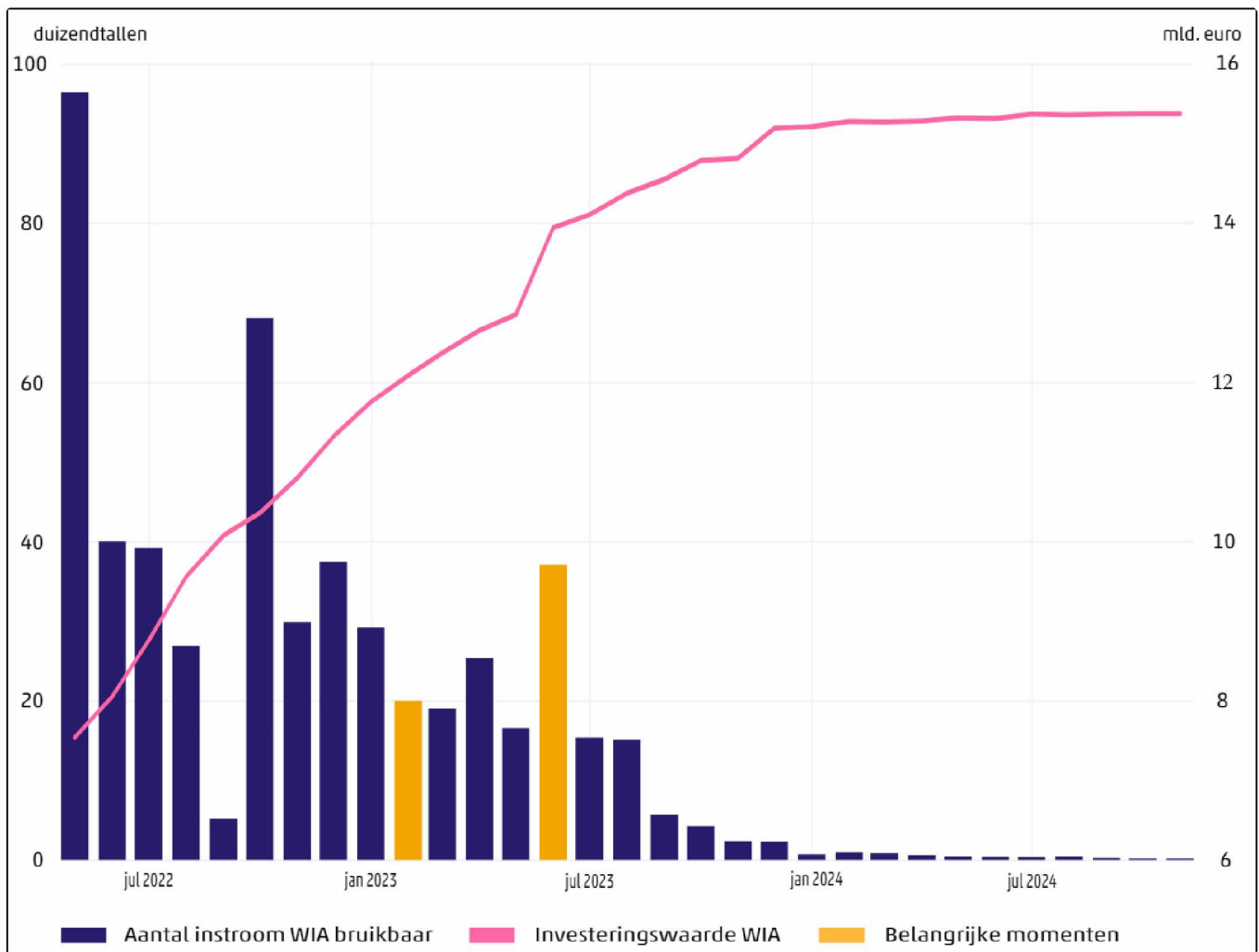
Via	Totaal	Respons (bruikbaar)	Uitbijters	Massa-imputatie
WIA	15 miljard	5 miljard	7 miljard	3 miljard
INIVA	13 miljard	1 miljard	2 miljard	10 miljard

Wanneer de outputcijfers volledig op basis van de WIA worden gemaakt, zijn de schattingen voor de gerealiseerde investeringen (15 miljard) hoger dan via de reguliere statistiek (13 miljard). Dit is in overeenstemming met het beeld dat Nationale Rekeningen (NR) geeft: de gerealiseerde investeringen voor bedrijven in grootteklasse 1 t/m 4 worden momenteel onderschat. Van de WIA-gegevens komt ongeveer 5 miljard uit de bruikbare WIA (de waarden hiervan tellen mee voor de massa-imputatiegewichten), 7 miljard via uitbijters (waarden worden meegenomen, maar niet voor de massa-imputatiegewichten) en 3 miljard via massa-imputatie (op basis van strata en aantal werkzame personen). Via INIVA komen er 1 miljard uit de bruikbare respons (de waarden hiervan tellen mee voor de massa-imputatiegewichten), 2 miljard via uitbijters (waarden worden meegenomen, maar niet voor de massa-imputatiegewichten) en 10 miljard via de massa-imputatie.

De INIVA is gebaseerd op een gestratificeerde steekproef die representatief is voor de bedrijvenpopulatie, terwijl de WIA-gegevens afhankelijk zijn van de beschikbare aangiften en dus bij voorbaat selectief zijn. Ook kunnen koppelfouten de WIA-gegevens vertekenen, bijvoorbeeld door extreme waarden die als uitbijters worden geregistreerd. Ook de verhoudingen tussen de balansposten verschillen. Gebouwen en terreinen blijven ongeveer gelijk, maar via de WIA komt meer terecht in de balanspost overige materiële vaste activa en overige immateriële vaste activa, terwijl via INIVA meer terecht komt in machines en installaties en goodwill. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn (zie de bedrijvencontactonderzoeken): de WIA lijkt vaker op de boekhouding gericht te zijn, terwijl bij INIVA vaak sneller wordt ingevuld op basis van de eigenaar's inschatting. Daarnaast wordt goodwill niet altijd correct afgeleid uit de winstaangiften.

Figuur 2. Verloop instroom WIA bruikbaar grootteklasse 1 tot en met 4 voor 2021

In het figuur figuur is de instroom van bruikbare (koppelbare/afleidbare) WIA-aangiften, uitgedrukt in duizendtallen, afgezet tegen het effect hiervan op de geschatte investeringswaarde voor grootteklassen 1 tot en met 4 volgens de winstaangifte over het referentiejaar 2021. Daarnaast zijn de belangrijkste leveringsmomenten voor de investeringsstatistiek geel gemarkeerd. De instroom van WIA-aangiften volgt in grote lijnen de beconregeling. De belangrijkste momenten voor de instroom van winstaangifte en de investeringstatistiek voor het referentiejaar 2021 (T) zijn:

1. Mei 2022 (T +1 Mei)

De eerste bruikbare WIA-bedrijfseenheden (BE's) komen binnen bij het CBS. Dit is tevens de eerste deadline waarop bedrijven hun WIA-gegevens moeten hebben aangeleverd bij de belastingdienst. In de praktijk vragen bedrijven echter vaak standaard een jaar uitstel aan via de beconregeling, en dit wordt ook verleend. (Let wel: afhankelijk van de belastingregels kan de start van de instroom in april (T+1, April) of mei (T+1, Mei) vallen).

2. Februari 2023 (T +2 Februari)

Het definitieve INIVA-outputpublicatiebestand wordt aangeleverd aan Nationale Rekeningen (NR).

3. Mei 2023 (T +2 Mei)

In deze maand verloopt de uitsteldeadline van de beconregeling.

4. Juni 2023 (T +2 Juni)

Het INIVA-outputpublicatiebestand wordt aangeleverd aan Eurostat.

5. September 2023 (T +2 September)

De instroom van nieuwe bruikbare WIA-bedrijfseenheden neemt vanaf deze maand duidelijk af ten opzichte van eerdere maanden. Na de beconregelingdeadline in T +2 Mei kunnen bedrijven nog enkele maanden extra uitstel krijgen. Hierdoor blijven tussen T +2 Mei en T +2 September nog steeds WIA-gegevens binnenkomen. Ook na september blijven bedrijven WIA-data insturen. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn:

- Uitzonderlijke gevallen waarvoor maatwerkuitstel is verleend.
- Bedrijven met een afwijkend boekjaar die langer de tijd hebben om hun aangiften in te dienen.
- Aangiften die langer worden vastgehouden voor controle, bijvoorbeeld bij complexe/belangrijke bedrijven met veel investeringen

6. Januari 2024 (T + 3 Januari). Er komen bijna geen nieuwe WIA-aangiften meer binnen en de impact op de geschatte investeringscijfers is verwaarloosbaar.

De geschatte investeringswaarde op basis van uitsluitend WIA-gegevens is sterk afhankelijk van de instroom. Zelfs wanneer de instroom nog beperkt is, kan de waarde nog aanzienlijk toenemen. Daarom is het aan te bevelen de definitieve outputcijfers zo laat mogelijk vast te stellen.

De investeringsstatistiek werkt volgens de eenscijfergedachte: elke afnemer ontvangt dezelfde definitieve cijfers. In de huidige werkwijze voor referentiejaar 2021 wordt het outputpublicatiebestand echter al in februari 2023 (T +2 Februari) definitief gemaakt, terwijl er in latere maanden nog veel WIA met investeringswaardes binnenkomen. Het ligt daarom voor de hand om het moment van definitieve cijfers zo ver mogelijk naar achter te schuiven mits dit mogelijk is. Bijvoorbeeld, dat de levering aan NR verschoven wordt naar hetzelfde leveringsmoment aan Eurostat (T + 2 Juni).

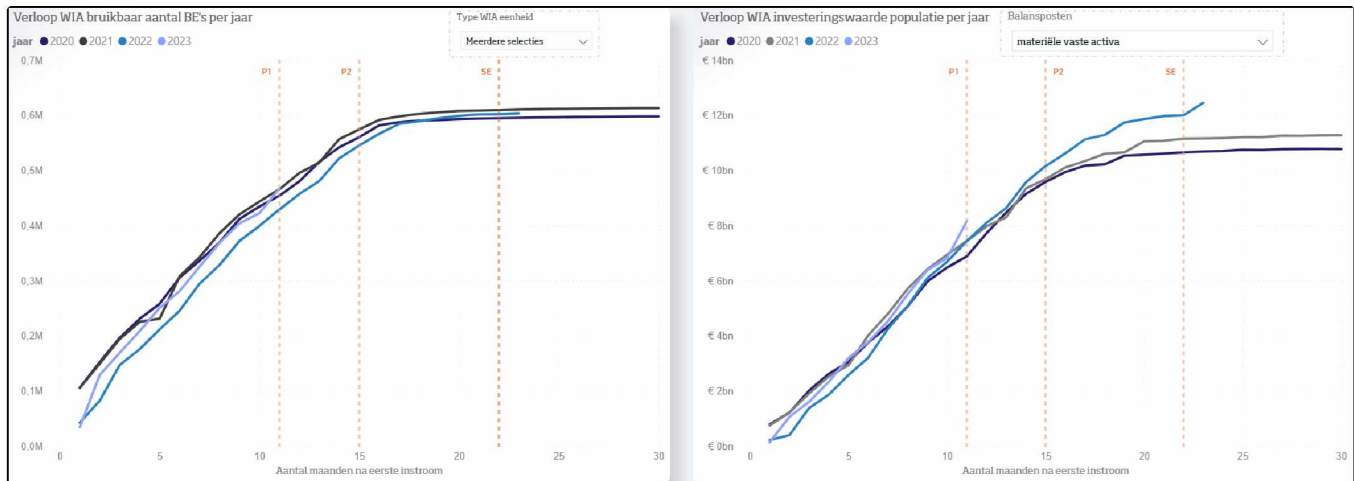
Onderzoek naar vooruit-imputatie van de verwachte bruikbare WIA naar de stabiele eindstand

De WIAinstroom komt geleidelijk binnen en is op beide publicatiemomenten (p1 en p2) nog onvolledig. Zelfs de uiteindelijke maximale vulling (*stabiele eindstand*, SE) het moment waarop de instroom van bruikbare WIA sterk afneemt, blijft verre van volledig. Dit onderdeel beschrijft de ontwikkeling van een praktische methode om vanuit p1 en p2 een zo goed mogelijke schatting van de SE te maken (*vooruitimputeren*) voor de verwachte WIA bruikbaar op basis van historische data. Deze aanpak is onderzocht en ontwikkeld in samenwerking met de afdeling Methodologie.

Niet geïmplementeerd

De hieronder beschreven methode bevond zich nog in een vroeg ontwikkelstadium. De verdere verfijning is stopgezet en niet in gebruikgenomen nadat DRI (methodologie) een alternatieve en betere aanpak voorstelde om de INIVAsteeekproef te verkleinen. Schattingen uitsluitend op basis van de WIA werden toch als te onbetrouwbaar/risicovol bevonden vanwege de complexe bronselectiviteitsproblemen en ontbrekende theoretische onderbouwing. Zie [Steeekproefverkleining kleine bedrijven enquête in combinatie met WIA \(2025\)](#) voor de uiteindelijke gevolgde aanpak om de steekproef te verkleinen.

Figuur 3. Verloop WIA bruikbaar aantal bedrijfseenheden (links) en geschatte investeringswaarde in materiële vaste activa (rechts) voor de referentieperiode 2020-2023.

Voor de jaren 2020, 2021 en 2022 zijn alle maandstanden beschikbaar. Op hogere aggregatieniveaus vertonen deze jaren een vergelijkbaar verloop (p1, p2 en SE), wat een bruikbare basis vormt voor het voorspellen van de ontwikkeling in het huidige jaar. Voor SE blijkt januari T+3 (T = referentiejaar) een geschikt ijkpunt: er komt nauwelijks nieuwe WIA of waarde meer binnen. Op lagere aggregatieniveaus zijn vaak nog steeds vergelijkbare patronen zichtbaar, maar naarmate de celvulling kleiner wordt, wordt het verloop grilliger.

De eerste stap in het vooruitimputeren is het schatten van de verwachte SEstand per cel. Deze stap verkleint het deel waarvoor massaimputatie nodig is, omdat de verschillen tussen p1/p2 en SE voor de voorafgaande jaren bekend zijn.

Voor het bepalen van de verwachte ontwikkeling wordt gekeken naar de werkelijke veranderingen in 2020, 2021 en 2022. Per cel wordt vastgesteld wat de gemiddelde absolute verandering was van p1/p2 naar SE, zowel in waarde als in aantallen bedrijven. Deze gemiddelde verandering wordt toegepast op de huidige p1/p2stand om de verwachte SEwaarde en het verwachte aantal nieuwe bedrijven (x) te bepalen. De gemiddelde waarde wordt vervolgens toegekend aan x willekeurige bedrijven binnen dezelfde cel.

Alternatieven zijn mogelijk, zoals het gebruik van gemiddelde procentuele veranderingen of andere manieren om waarden toe te kennen aan bedrijven.

Uitzondering: wanneer een cel te weinig bedrijven bevat om te imputeren, wordt de gemiddelde waarde toegekend aan de bedrijven die wél aanwezig zijn.

Er zijn meerdere varianten denkbaar om deze methode toe te passen. Om te bepalen welke variant het beste presteert, zijn de varianten getest op de publicatiemomenten van 2020, 2021 en 2022. Daarbij is vooruit geïmputeerd en vergeleken met de werkelijke SEwaarden. De resultaten waren niet volledig eenduidig, maar het gekozen scenario gaf de gunstigste afwijking tussen schatting en werkelijkheid. Natuurlijk is dit op basis van historische data die op zichzelf is toegepast en kan dit voor toekomstige referentieperioden afwijken.

Voor de celvorming is gekozen voor combinaties van:

- GK
- SBI2
- WIAbronformulier (ib, vbp, ibofvbp)
- Vrijstelling (alleen bij vbp: ja/nee)

Hiermee wordt het publicatieniveau (GK–SBI2) aangevuld met variabelen die relevant zijn voor de hoogte van investeringen, zonder dat de celvulling te laag wordt.

Een cel wordt alleen als betrouwbaar beschouwd wanneer in elk van de jaren 2020, 2021 en 2022 minstens 50 te imputeren BE's aanwezig zijn. Als dit niet het geval is, wordt opgeschaald naar een hoger aggregatieniveau in de volgende volgorde:

1. sbi2 × GK × WIAbronformulier × vrijstelling
2. sbi2 × GK × WIAbronformulier
3. sbi2 × GK
4. sbi2 × GKgroep (12, 34)
5. sbi2
6. SBIssectie

7. SBlaggregaat (A, BTF, GTN)

Wanneer een niveau niet voldoet, wordt automatisch het volgende niveau gekozen. Extra voorwaarde: In jaar j en $j-1$ moet een BE omzet hebben gerapporteerd; anders wordt geen vooruitgeïmputeerde investeringswaarde toegekend.

4.1.4

Conclusie

In deze onderzoeksfase zijn de WIA-gegevens van voorafgaande baseline-maandstanden succesvol gereproduceerd en aangeleverd, wat een belangrijke mijpaal vormt. Hierdoor werd de impact van instroom op de geschatte investeringen zichtbaar voor eerdere referentieperiodes (wanneer deze uitsluitend op de investeringscijfers afkomstig uit de WIA gebaseerd zouden zijn). Uit de analyse blijkt dat de WIA-gegevens bij het eerste leveringsmoment (T + 2 februari; aan NR), wanneer het definitieve outputbestand van de investeringstatistiek wordt vastgesteld, nog niet volledig beschikbaar zijn. Het is daarom aan te raden dit leveringsmoment zo ver mogelijk uit te stellen. Drie jaar (T+3 januari) na het eerste instroommoment komen namelijk vrijwel geen nieuwe WIA-aangiften meer binnen die waardeverschuivingen teweeg kunnen brengen.

De instroom en vulling van bruikbare WIA-gegevens volgen een vergelijkbaar patroon, hoewel de uitsplitsing bij fijnmazige detailniveaus grilliger verloopt. Op basis van deze observatie is samen met methodologie onderzocht of de ontbrekende WIA-gegevens (die vertraagd in de toekomst binnenkomen) op de cruciale leveringsmomenten "vooruit" kunnen worden geïmputeerd. Deze aanpak is echter gestaakt, omdat methodologie uiteindelijk concludeerde dat de WIA-bron toch te onbetrouwbaar en risicovol is om uitsluitend investeringscijfers voor kleine bedrijven mee te schatten en een alternatieve aanpak voorstelde om de steekproef voor deze groep te verkleinen.

Steekproefverkleining kleine bedrijven enquête in combinatie met WIA (2025)

Aanvankelijk is er gewerkt aan een praktische methode waarbij de WIA, een niet-kanssteekproef, volledig wordt gebruikt om de investeringscijfers voor kleine ondernemingen (GK 1 t/m 4) te schatten. Voor de schatting/verdeling van de detailvariabelen was het plan om een vierjaarlijkse structuurenquête uit te voeren. Deze methode mist echter een theoretische onderbouwing, om de de WIA geen kanssteekproef is en bovendien bronselectiviteitsproblemen kent: late instroom en het feit dat een deel van de populatie nooit wordt meegenomen door complexe koppelingen tussen fiscale aangevers en bedrijfseenheden. Dit werd door methodologie uiteindelijk als een te groot risico beoordeeld, waardoor werd geadviseerd om investeringscijfers niet uitsluitend op basis van de WIA bron te produceren.

Om deze tekortkomingen te overkomen, is een alternatieve aanpak voorgesteld door methodologie waarbij de WIA-gegevens worden gecombineerd met de steekproef van de investeringsstatistiek. De imputatiemethode maakt gebruik van WIA, maar vereist de reguliere enquête om de resterende populatie bij te schatten. Bij de ontwikkeling van de generieke verwerkingstraat voor EBN 2.x is deze methode getest op basis van de huidige INIVA-steekproef. De resultaten tonen dat de relatieve standaardfout (RSE) voor de belangrijke en verplichte outputvariabele van de investeringstatistiek met meer dan de helft daalt ten opzichte van de huidige methode. Dit suggereert dat dezelfde nauwkeurigheid kan worden bereikt met een steekproef die 4x kleiner is. Wanneer dit het geval is zou dezelfde steekproefverkleining mogelijk zijn als bij de voorgestelde structuurenquête, terwijl alle SBI's en variabelen (inclusief de detailposten) nog steeds jaarlijks via een enquête worden waargenomen. Hierdoor neemt de afhankelijkheid van de WIA af en blijft de betrouwbaarheid van de output gewaarborgd.

Onderzoeksoptzet simulatiestudie responsverkleining

In het huidige traject is onder begeleiding van methodologie onderzocht in hoeverre de INIVA-steekproef kan worden verkleind met de nieuwe imputatiemethode voor de investeringstatistiek (zie de nota [5.1.2.e](#) 2025). Dit is uitgevoerd via een simulatiestudie responsverkleining. Het doel was vast te stellen met hoeveel procent de INIVA-steekproef binnen de kleinere bedrijven (GK 1-4) kan worden verkleind zonder kwaliteitsverlies. De CONGO bedrijven binnen deze grootteklassen zijn hiervan uitgesloten, omdat deze beter gecontroleerd bij het gaafmaken.

Uit de bedrijvencontactonderzoeken naar de bruikbaarheid van WIA voor INIVA blijkt dat voor GK 1-4 een betrouwbaardere schatting van investeringen wordt verkregen dan via de enquête. Daarom krijgen de WIA-gegevens voorrang boven de enquête wanneer beide bronnen beschikbaar zijn in de nieuwe imputatiemethode. DigiMV, dat ook in de methode wordt gebruikt om consistentievariabelen automatisch te imputeren, krijgt echter altijd voorrang boven WIA indien beide bronnen beschikbaar zijn.

De simulatie is uitgevoerd op historische data van de referentie jaren 2022 en 2023, waardoor de mogelijke reductie van de steekproef met de nieuwe imputatiemethode alleen kon worden getest op responsaantallen en niet op steekproefaantallen. De uiteindelijke adviesfracties zijn echter toegepast op de steekproefallocatie. De respons is in stappen van 5% gereduceerd (tot maximaal 95%), waarbij voor elke fractie ook 5 simulatierondes zijn uitgevoerd om de robuustheid van de resultaten te waarborgen. Bij elke stap werd willekeurig een deel van de respons verwijderd binnen elk stratum (SBI 3D x GK) met de randvoorwaarde dat minimaal 5 eenheden per stratum behouden bleven. Hoe groter de fractie, hoe meer eenheden werden verwijderd. Door deze incrementale aanpak kon worden vastgesteld bij welk reductiepercentage de kwaliteitscriteria nog werden gehaald. Belangrijk om te vermelden is dat de WIA die in deze simulatie is gebruikt, gebaseerd is op de maandstand (T +2 februari, waarbij T = referentiejaar) wanneer de definitieve outputcijfers van de investeringstatistiek aan Nationale Rekeningen (NR) worden geleverd.

Omdat de investeringsstatistiek op SBI2-digitaal detailniveau wordt gepubliceerd, is de kwaliteit beoordeeld op dat detailniveau. De coëfficiënt van variatie (CV) is gekozen als kwaliteitsindicator, omdat deze de relatieve onzekerheid van de schatting weergeeft. De CV is berekend voor SBI 2-digitaal groepen en specifiek voor de outputvariabele investeringen in materiële vaste activa gezien dit de belangrijkste verplichte variabele is. Deze is berekend zonder uitsplitsing naar grootteklasse groepering (GK ≤ 4 of GK > 4) omdat de statistiek niet publiceert naar deze uitsplitsing en het aandeel GK 1-4 in de totale investeringen relatief klein is.

Kwaliteitscriteria en automatische bepaling van adviesfracties

De kwaliteit van de schattingen is beoordeeld aan de hand van de drie criteria, waarmee de adviesreductiefracties automatisch voor de SBI 2-digitaal groepen konden worden bepaald:

1. Mediane CV-controle

Voor elke reductiefraction wordt de mediane CV van vijf simulaties berekend. Deze moet kleiner of gelijk zijn aan de referentie-CV van de huidige oude methode van de investeringstatistiek zonder WIA-data (ref0). Dit is belangrijk omdat een stijgende CV direct wijst op toenemende onzekerheid. Door de mediane CV te gebruiken, wordt de invloed van uitschieters beperkt en ontstaat een stabiel beeld van de relatieve precisie.

2. Spreidingscontrole

De spreiding tussen de vijf totaalschattingen mag niet groter zijn dan een vooraf bepaalde redelijke factor (2x) van de mediane CV van de vijf simulaties. Deze controle is cruciaal om te voorkomen dat de resultaten instabiel worden. Grote spreiding kan duiden op gevoeligheid voor toeval, wat de robuustheid van de methode ondermijnt. Door deze grens te stellen, wordt gewaarborgd dat de schattingen consistent blijven bij herhaalde willekeurige reductie (m.a.w. of deze stabiel blijft).

3. Biascontrole

De oorspronkelijke totaalschatting van de nieuwe imputatiemethode (zonder reductie, ref1a) moet binnen het betrouwbaarheidsinterval van de gereduceerde schattingen vallen. Hiervoor is een 99%-interval gebruikt in plaats van 95%. Dit lijkt strenger, maar werkt in dit geval juist soepeler, omdat een 99%-interval breder is dan een 95%-interval. Een breder interval vergroot de kans dat de oorspronkelijke schatting binnen de grenzen valt, waardoor reductie niet te snel wordt afgekeurd. Dit voorkomt dat kleine, niet-significante afwijkingen onterecht als bias worden bestempeld.

De uiteindelijke adviesfracties zijn bewust conservatief gekozen: steeds is de minimale fractie van beide referentiejaren gehanteerd.

Neyman-allocatie als benchmark

Naast de vaste fractiemethode is een aangepaste versie van de **Neyman-allocatie** toegepast als benchmark. Neyman-allocatie is een statistische methode om de steekproefomvang per stratum optimaal te verdelen op basis van variabiliteit en belang van de doelvariabele. Het doel is om de totale variantie van de schatting te minimaliseren. In dit onderzoek is deze allocatie gebruikt om te bepalen wat theoretisch mogelijk zou zijn bij een optimale verdeling. De vaste fractiemethode bleek conservatiever dan de Neyman-allocatie, wat bevestigt dat de gehanteerde criteria niet te soepel zijn.

Praktische uitvoering en aanpassing definitieve advies fracties

Voor sommige SBI-groepen bleken de criteria te streng, waardoor fracties handmatig zijn bijgesteld. Deze zijn uiteindelijk ook besproken met methodologie. Daarnaast is de simulatiestudie uitgevoerd op basis van de oude SBI 2008-indeling, terwijl de nieuwe steekproef is getrokken op basis van de SBI 2025-indeling. Voor de meeste SBI 2-digit 2025-groepen bleef het totaal aantal eenheden voor 95% hetzelfde als in de oude indeling. Hierdoor konden de adviesfracties uit de simulatie in deze gevallen onveranderd worden toegepast. Voor groepen waar de samenstelling aanzienlijk veranderde, zijn de adviesfracties handmatig bijgesteld op basis van de top drie herkomstgroepen uit SBI 2008. Dit waarborgt dat de reductiepercentages ook onder de nieuwe SBI 2025 indeling representatief blijven.

Resultaten en impact

De nieuwe steekproef voor het referentiejaar 2025 is inmiddels vastgesteld en getrokken waarbij de steekproefallocatie is aangepast aan de hand van de adviesreductiefractionen. De omvang bedraagt nu 43.866 eenheden tegenover circa maximaal 59.999 eenheden zonder gebruik van WIA-data. Dit betekent een reductie van ongeveer 16 duizend eenheden (27%), voornamelijk in GK1-4 exclusief CONGO-eenheden. Bij de definitieve trekking is extra voorzichtigheid ingebouwd door een ondergrens van minimaal tien eenheden per steekproefstratum te hanteren.

De bespaarde lastendruk (aantal eenheden x (invultijd in minuten/60) x uur tarief) is berekend als: 5.1.1.c

Dit is wel de bespaarde lastendruk in het geval dat er geen wijziging in het steekproefproces was geweest. Doordat de populatie bedrijven in Nederland toeneemt, neemt de steekproef ook naar verhouding toe. Hier wordt door ReBeCa op gecorrigeerd t.o.v. 2021 5.1.1.c zijn. Deze aanpak heeft uiteindelijk geleid dat de WIA bron kan worden ingezet met een kleinere steekproef als gevolg, lagere kosten voor het CBS, lastenverlaring voor het bedrijfsleven, met behoud van nauwkeurigheid (met mogelijk zelfs een verbetering voor bepaalde SBI-groepen).

4.1.4

5.1.2.e

Beperkingen WIA-bron

In deze sectie worden de beperkingen beschreven van het gebruik van winstaangiftegegevens als secundaire bron bij het maken van de investeringstatistiek.

De volgende tabel geeft een overzicht van deze beperkingen en de redenen waarom ze als zodanig worden beschouwd

Beperking	Beschrijving
-----------	--------------

1	Conceptuele afwijkingen: De investering die afgeleid worden uit de WIA-zijn de netto-investering.	De investeringsvariabelen die uit de winstaangifte worden afgeleid, zijn de <i>netto-investeringen</i> (gerealiseerde investeringen minus de desinvesteringen, oftewel de verkoop van bedrijfsmiddelen). Deze netto-investeringen: • zijn negatief wanneer de desinvesteringen groter zijn dan de investeringen. • en positief wanneer de investeringen groter zijn dan de desinvesteringen. Voor de investeringsstatistiek worden investeringen en desinvesteringen afzonderlijk uitgevraagd. De variabelen met betrekking tot desinvesteringen in de winstaangifteformulieren zijn echter beperkt informatief. Ze hebben voornamelijk betrekking op specifieke onderdelen, zoals de <i>herinvesteringsreserve</i>. • In deze reserve worden alleen bedrijfsmiddelen opgenomen die zijn vervreemd, en waarvan verwacht wordt dat de opbrengst binnen een bepaalde termijn opnieuw geïnvesteerd zal worden in nieuwe bedrijfsmiddelen. Dit betekent dat wanneer een bedrijfseenheid desinvesteringen heeft gedaan, de waarde in de winstaangifte per definitie lager zal uitvallen dan de gerealiseerde investeringen die zijn opgegeven in de enquête voor de investeringsstatistiek.
2	Conceptuele afwijkingen: Slechts een beperkt aantal algemene variabelen kan worden afgeleid uit de WIA-bron.	Uit de WIA-gegevens kunnen de volgende algemene investeringsvariabelen worden afgeleid: • Totale vaste activa ○ Totale materiële vaste activa ■ Gebouwen en ondergrond ■ Machines en installaties ■ Overige materiële vaste activa ○ Immateriële vaste activa ■ Goodwill ■ Overige immateriële vaste activa De investeringsstatistiek verzamelt echter informatie over een breder scala aan detailvariabelen. Dit betreft niet alleen aanvullende balansposten, maar ook kenmerken zoals de status van het actief (nieuw, tweedehands, in eigen beheer vervaardigd, operationele lease of financiële lease). Zie ook de sectie '<i>Balansposten waarvoor het investeringscijfer uit de winstaangifte kan worden bepaald</i>'. Dergelijke detailgegevens kunnen niet worden afgeleid uit de WIA-bron en het is niet mogelijk om betrouwbare schattingen te maken voor deze variabelen uitsluitend op basis van WIA-gegevens. Daarom blijft het noodzakelijk om de enquête in te zetten voor het verzamelen van informatie over deze aanvullende detailposten.
3	Conceptuele afwijkingen: De investeringen die uit de WIA worden afgeleid, omvatten ook (materiële) activa in uitvoering.	De winstaangifte wijkt af van de investeringsstatistiek doordat deze ook investeringen in materiële vaste activa in uitvoering omvat. In de investeringsstatistiek worden deze investeringen als een aparte variabele verantwoord, los van de gerealiseerde investeringen in geactiveerde activa op de balans. <u><i>Investeringen in materiële vaste activa in uitvoering</i></u> verwijzen naar projecten waarbij vaste activa – zoals gebouwen, installaties of machines – nog in aanbouw of installatie zijn en nog niet operationeel. Dit zijn dus lopende investeringsprojecten waarvan de kosten (inclusief vooruitbetalingen) al gemaakt worden, maar waarbij het activum nog niet in gebruik is genomen. Commercieel worden deze investeringen vaak apart geactiveerd. Dit biedt een helder inzicht in de voortgang van de investeringsprojecten en geeft een realistischer beeld van de daadwerkelijke investeringscyclus. Fiscaal kunnen daarentegen andere regels gelden. Zo schrijft de belastingwetgeving vaak voor dat kosten pas als investering mogen worden geactiveerd en afgeschreven op het moment dat het activum operationeel is verklaard. Hierdoor kan er een discrepantie ontstaan tussen de commerciële vastlegging – waarbij ook voorlopige kosten en vooruitbetalingen worden getoond – en de fiscale verwerking, die strenger is in de timing en wijze van afschrijving. Opmerkelijk is bovendien dat in de winstaangifte soms het volledige vooruitbetaalde bedrag zichtbaar is, terwijl in andere gevallen slechts de daadwerkelijke deelbetalingen worden meegenomen. Dit verschil kan voortkomen uit uiteenlopende boekhoudkundige en fiscale interpretaties van wanneer en hoe vooruitbetalingen moeten worden geactiveerd.

4	Conceptuele afwijkingen: Verschillen tussen fiscale en economische definities	- De concepten in de winstaangifte zijn op basis van fiscale definities, en wijken af van de definities binnen het Standaard Bedrijfsstructuren-systeem (SBS). Voor gebruikers met economische doeleinden (zoals NR/SBS) is dit verschil essentieel. - Belangrijke voorbeelden waarin dit verschil tot afwijkende interpretaties kan leiden: <u>Vaste activa en afschrijvingen</u>: Bij fiscale aangiften moeten vaste activa lineair worden afgeschreven, ongeacht hun daadwerkelijke economische waarde. Dit kan bij verkoop leiden tot boekwinsten, die onder voorwaarden als herinvesteringsreserve op de balans blijven staan. Verder kunnen bepaalde investeringen versneld of willekeurig worden afgeschreven (zoals via de VAMIL-regeling of startersaftrek). In sommige gevallen mag er fiscaal juist niet (verder) worden afgeschreven op activa, zoals op grond en terreinen. Soms wordt goodwill intern geactiveerd, maar is fiscaal niet aftrekbaar. In dat geval zie je wel een post op de commerciële balans, maar wordt deze fiscaal genegeerd — dus geen afschrijving in de winstaangifte. Soms staat de goodwill dan toch in de fiscale aangifte vermeld, maar zonder afschrijving, om consistentie of reconciliatie-doeleinden te dienen. <u>Winstbepaling en saldering</u>: Voor de Belastingdienst is de fiscale winstbepaling leidend, waarbij kosten en opbrengsten gesaldeerd mogen worden (bijv. privégebruik auto). Dit leidt tot verschillen met economische definities waarbij dergelijke verrekeningen niet wenselijk zijn. <u>Inconsistentie in conceptdefinities</u>: Begrippen zoals 'overige opbrengsten' bevatten bij de fiscus onder andere doorbelaste kosten, terwijl SBS een scherpere onderverdeling hanteert tussen netto-omzet en andere opbrengsten (zoals schade-uitkeringen). <u>Activatie alleen fiscaal of alleen commercieel</u>: Tijdens het berichtgevercontactonderzoek gaven berichtgevers aan dat de verschillen te verklaren zijn doordat bepaalde kostenposten alleen fiscaal als investering mogen worden geactiveerd (bijv. deferred tax assets als goodwill), maar commercieel niet, en omgekeerd (zoals onderzoeks- en ontwikkelingskosten, interne goodwill). "Of dat investeringen onder andere posten worden geclassificeerd. Zo kan aangekochte grond in de commerciële jaarrekening worden opgenomen als vastgoedbelegging, terwijl deze fiscaal wordt opgenomen onder 'overige materiële vaste activa' (MVA).
5	Data kwaliteit: De WIA-gegevens worden verwerkt bij ERB zoals aangeleverd door de belastingdienst.	De WIA-gegevens worden door ERB verwerkt in de vorm waarin ze zijn aangeleverd, zonder inhoudelijke controle op de kwaliteit van de data. Hierdoor worden foutief ingevulde balansposten of andere onvolkomenheden niet gecorrigeerd tijdens het verwerkingsproces. Voor de Belastingdienst is het primaire doel van de aangifte het vaststellen van de belastbare winst. Fiscale aangevers kunnen meerdere keren een aangifte indienen. Nadat deze zijn verwerkt door de Belastingdienst, worden de gegevens ook doorgestuurd naar het CBS. Omdat het zwaartepunt van de winstaangifte ligt bij het bepalen van de fiscale winst, kunnen fouten in andere onderdelen van de aangifte — zoals een verwisseling van de overige materiële en immateriële vaste activa — weinig tot geen invloed hebben op de fiscale uitkomst. Dergelijke fouten kunnen daardoor onopgemerkt blijven binnen de interne controles van de Belastingdienst. Pas in het volgende jaar, mits de fout wordt opgemerkt, kan de berichtgever tot correctie overgaan. De eerdere aangifte wordt dan echter niet aangepast. Dit leidt ertoe dat statistische afdelingen aanvullende controles moeten uitvoeren, met als gevolg dat verschillende afnemers binnen het CBS op basis van dezelfde onderliggende gegevens uiteenlopende resultaten kunnen verkrijgen.
6	Data kwaliteit & selectiviteit: Het afleiden van de WIA-investeringscijfers volgens de huidige methode vereist de beschikbaarheid van WIA-aangiften over twee opeenvolgende jaren.	Voor het afleiden van WIA-investeringscijfers zijn aangiften uit twee opeenvolgende jaren nodig: de WIA-aangifte van jaar T en die van jaar T-1. Dit heeft enkele belangrijke implicaties: - Ten eerste worden nieuw opgerichte bedrijven in het referentiejaar uitgesloten, aangezien zij slechts één WIA-aangifte (jaar T) beschikbaar hebben. - Daarnaast is deze methode gevoelig voor fouten bij het koppelen en invullen van de WIA-aangiftegegevens. Bijvoorbeeld, een structuurverandering van een bedrijfseenheid (zoals afstoting, uitbreiding, herwaarderingen, of het herschikken van balans- en afschrijvingsposten) in één van de jaren kan leiden tot een totaal andere vulling van de BE. Dit resulteert mogelijk in een verkeerd afgeleid investeringscijfer. Wanneer fiscale aangevers fouten maken, kan dit direct leiden tot een positieve uitbijter, soms bijna gelijk aan de waarde van een balanspost (afhankelijk van of de fout zich in jaar T-1 of in jaar T bevindt).
7	Selectiviteit: In de huidige methode voor het afleiden van WIA-cijfers worden de WIA-gegevens van bedrijven uitgesloten wanneer zij in één van de balansposten een negatieve netto-investering hebben.	De afgeleide WIA (netto) investeringsvariabelen zijn niet-negatief. Binnen INIVA worden gerealiseerde desinvesteringen en investeringen als afzonderlijke variabelen uitgevraagd. Dit onderzoek richt zich op het vergelijken van de gerealiseerde investeringen in vaste activa uit de INIVA-enquête met de afgeleide netto-investering uit de WIA. Een negatieve investeringswaarde kan ontstaan wanneer de desinvesteringen groter zijn dan de investeringen, ervan uitgaande dat er geen koppelfouten optreden. Zodra een van de consistentievariabelen een negatieve afgeleide investeringswaarde bevat, wordt de gehele regel als onbruikbaar beschouwd. Hierdoor heeft het onderzoekskader inherent een bias: bedrijfseenheden met aanzienlijke desinvesteringen kunnen nog steeds investeringen doen, maar worden momenteel uitgesloten. Daarnaast kan ook het omgekeerde voorkomen. Bij niet-uitgesloten bedrijfseenheden kan de investeringswaarde volgens de winstaangifte lager zijn dan de werkelijke waarde. Dit gebeurt wanneer de investeringen hoger zijn dan de desinvesteringen, maar de gegevens toch worden meegenomen in de analyse.

8	Selectiviteit: Bedrijven kunnen vrijgesteld zijn van het doen van de winstaangifte.	<u>Natuurlijke personen die niet fiscaal economisch actief zijn:</u> De Belastingdienst kwalificeert bepaalde natuurlijke personen niet als ondernemers, bijvoorbeeld wanneer: • Er sprake is van structurele verliezen of minimale winst, waardoor winstgevendheid niet aannemelijk wordt geacht; • Er onvoldoende zelfstandigheid is, bijvoorbeeld wanneer derden bepalen hoe de onderneming wordt ingericht en bestuurd; • Er geen kapitaal is ingebracht in de onderneming; • De tijdsbesteding aan de onderneming beperkt is; • Er onvoldoende opdrachtgevers zijn om van een zelfstandige onderneming te spreken. Uitschrijvingen uit het Handelsregister (KvK) vinden pas plaats nadat ondernemingen enige tijd niet economisch actief zijn, waardoor de gegevens tijdelijk verouderd blijven. <u>Voor rechtspersonen (stichtingen, verenigingen en vergelijkbare organisaties) geldt een vrijstelling als:</u> • De fiscale winst in een jaar niet hoger is dan €15.000, of • De winst in een jaar boven de €15.000 uitkomt, maar samen met de voorgaande vier jaren niet boven de €75.000 komt
9	Selectiviteit: Koppelproblemen ERB /baseline bij het linken van fiscale aangiftes aan bedrijfseenheden	Het koppelen van fiscale aangevers aan winstaangiftegegevens en bedrijfseenheden is niet zonder problemen. <u>Hoe complexer de structuur van een onderneming, des te kleiner de kans is op een correcte en volledige koppeling van de WIA-gegevens aan de bedrijfseenheden.</u> Een deel van de populatie zal daarom nooit gekoppeld kunnen worden en dus ontbreken. Overige koppelproblemen: • <u>Samenwerkingsverbanden (willekeurige vulling):</u> Voor samenwerkingsverbanden wordt enkel een willekeurige WIA aangifte gebruikt om de bedrijfseenheid te beschrijven. Bij een samenwerkingsverband bestaande uit meerdere natuurlijke personen wordt willekeurig één aangifte geselecteerd om de hele onderneming in de Baseline te vullen. Deze krijgen dan toch ontsluitingscode A, wat een vertekend beeld geeft dat de koppeling goed is verlopen. • <u>Gedeeltelijke consolidatie bij natuurlijke personen:</u> In gevallen waarbij natuurlijke personen (zoals bij VOF) een rechtspersoon (zoals een stichting of BV) hebben als eigenaar, wordt de onderneming geconsolideerd bij de rechtspersoon. Hierdoor wordt de aangifte van de natuurlijke persoon uitgesloten, terwijl de aangifte van de rechtspersoon gedeeltelijk gegevens bevat van een andere onderneming (die mogelijk niet tot dezelfde bedrijfseenheid behoort). • <u>Selectieve uitsluiting bij natuurlijke personen:</u> Wanneer een natuurlijk persoon eigenaar is van meerdere natuurlijke personen (zoals bij eenmanszaken, VOF's, CV's of maatschappen), ontstaan er koppelmogelijkheden met meerdere CBS-persoonsnummers binnen ERB. Deze technische beperking maakt het koppelen problematisch, waardoor deze records structureel niet worden ingelezen. Dit resulteert in een selectieve en blijvende ondervertegenwoordiging van een deel van de populatie. • <u>Meervoudige aangiftes (ontsluitingscode C):</u> Bij bedrijven met meerdere aangiftes wordt vaak de boekjaarinformatie van de laatst ingelezen WIA-aangifte gebruikt. Hierdoor blijven eerdere, niet-standaard boekjaren van sommige bedrijven in de bundeling onzichtbaar.
10	Selectiviteit: Vertraagde instroom van WIA-gegevens	De WIA-gegevens worden met vertraging aangeleverd, waardoor de outputschattingen kunnen variëren afhankelijk van het moment waarop deze worden gemaakt. De oorzaken van deze vertraagde instroom zijn als volgt: • Aangiftes die door de Belastingdienst worden gecontroleerd, worden niet direct naar het CBS doorgestuurd en komen daardoor pas later beschikbaar. • De zogenoemde becon-regeling (belastingconsulentenregeling) stelt belastingadviseurs in staat om aangiftes tot september van het tweede jaar na het belastingjaar (T+2) in te dienen. In de praktijk blijkt dat complexere aangiftes doorgaans later worden ingediend dan eenvoudige. Enerzijds worden ze vaak later door belastingconsulenten opgesteld, anderzijds kiezen zij ervoor om eerst de eenvoudige dossiers af te handelen om quotas te behalen. • Ook is het mogelijk dat na de formele deadline nog aangiftes worden ingediend (maatwerk uitstel). • Bedrijven met een afwijkend boekjaar ten opzichte van het standaard kalenderjaar hebben nog latere deadlines, afhankelijk van de einddatum van hun boekjaar en komen dus ook later binnen.
11	Bronbewaking vereist	Wijzigingen in belastingregels kunnen van invloed zijn op de WIA-bron en de bijbehorende outputcijfers. Bij intensief gebruik van de WIA is het essentieel om voortdurend op de hoogte te blijven van deze wijzigingen. Daarnaast dient er een actueel plan beschikbaar te zijn om adequaat te kunnen reageren op dergelijke scenario's

Uitdagingen

Deze sectie biedt een overzicht van de gesloten en openstaande uitdagingen met betrekking tot de winstaangiftegegevens als secundaire bron bij het opstellen van de investeringsstatistiek.

Wanneer een uitdaging openstaat, betekent dit dat het een kwestie is die momenteel wordt onderzocht of nog onderzocht moet worden.

	Wat	Waarom	Hoe	Status	Conclusie/opmerkingen
1	Wanneer zowel de WIA als INIVA respons beschikbaar zijn, welke bron is dan betrouwbaarder?	Indien de beschikbare WIA-gegevens bruikbaar zijn, kan dit zorgen voor een lastenverlichting voor bedrijven in GK1 t/m 4 en vervolgonderzoeken rechtvaardigen.	Een bedrijvencontactonderzoek kan worden uitgevoerd om bedrijven te controleren die hebben gerespondeerd op de INIVA-enquête. Dit omvat het analyseren van de verschillen tussen de twee bronnen op het gebied van investeringen in materiële en immateriële vaste activa. Daarnaast wordt beoordeeld welke bron—met name bij de grootste afwijkingen—het dichtst bij de werkelijkheid komt en het meest betrouwbaar is.	Gesloten	Ondanks de beperkingen lijkt de WIA in de meeste gevallen de meest betrouwbare bron te zijn wanneer er grote verschillen optreden tussen de INIVA-respons en de bruikbare WIA-gegevens.
2	Kunnen de startwaardes van de balansposten gebruikt worden in plaats van de eindwaardes?	De keuze tussen het gebruiken van start- en eindwaardes binnen een WIA aangifte is mogelijk een belangrijke overweging. Momenteel wordt het investeringscijfer uit de winstaangifte berekend op basis van de eindstanden van twee opeenvolgende aangiftes. De aangiftes zelf bevatten echter ook een start balanswaarde. Mogelijk biedt deze methode een nauwkeuriger beeld?	De vulling van de startwaardes bekijken, de schattingen maken op basis van de startwaardes en deze vergelijken met de oude methode.	Gesloten	Het aandeel bedrijfseenheden dat zowel een start- als eindwaarde beschikbaar heeft, is aanzienlijk kleiner dan het aantal dat alleen eindwaardes opgeeft. Bovendien is de startwaarde relatief vaak 0, wat kan leiden tot grote uitschieters. Op basis van deze bevindingen lijkt de methode die gebruikmaakt van de eindstanden uit twee aangiftes betrouwbaarder te zijn.
3	Op welke periode heeft een WIA-aangifte betrekking?	De referentieperiode van INIVA zou primair gebaseerd moeten zijn op het standaard kalenderjaar. De WIA-aangiftes zouden idealiter moeten aansluiten op het standaard boekjaar van bedrijven. Levert dit problemen op voor bedrijven in GK 1 t/m 4?	De WIA-variabelen bevatten een start- en einddatum waarover de aangifte betrekking heeft. We kunnen daarom analyseren hoe vaak een afwijkende boekperiode voorkomt en beoordelen of dit een probleem vormt bij het maken van schattingen via de WIA	Gesloten	Het lijkt geen probleem te zijn, aangezien het merendeel een boekjaar hanteert dat overeenkomt met het kalenderjaar. De WIA sluit aan op het boekjaar, zelfs wanneer dit afwijkt. De INIVA bevat soms enkel het kalenderjaar, ook wanneer de BE een afwijkend boekjaar heeft. Vermoedelijk komt dit doordat de BE niet altijd op de hinttekst klikt die aangeeft dat het opgeven van een afwijkend boekjaar ook toegestaan is. Daarnaast ontbreken soms beginperiodes in de WIA formulieren, omdat niet alle velden verplicht zijn. In deze gevallen lijkt het toch te gaan om het standaard kalenderjaar.
4	Instroom WIA monitoren	De WIA-gegevens komen vertraagd binnen bij het CBS. Voor eerdere jaren is de dekking completer dan voor recentere jaren, maar volledige volledigheid wordt nooit bereikt. Hoe complexer een bedrijf, des te moeilijker de ontsluiting van gegevens. Om stabiele cijfers te genereren, moet het percentage binnengekomen WIA-gegevens consistent zijn. Idealiter is het percentage voor het leveringsjaar vergelijkbaar met dat van de voorafgaande jaren.	De geleverde WIA per maandstand analyseren om te bekijken hoe de instroom en vulling zich ontwikkelen binnen de onderzochte referentieperiode. ⁴	Gesloten	De vulling van de WIA lijkt grotendeels hetzelfde te verlopen voor de maandstanden van de jaren binnen de referentieperiode. Tijdens de publicatiemomenten van een referentiejaar is de vulling nog niet voldoende, maar ongeveer drie jaar na dato lijken de WIA-gegevens (die koppelbaar zijn) definitief te zijn. Op een laag detailniveau verloopt de vulling qua waarde voor de variabelen uit de WIA doorgaans consistent. Het verleden kan daarom worden gebruikt om de verwachte ontbrekende WIA-data (ten opzichte van de stabiele eindstand) te imputeren. Echter, een schatting die volledig is gebaseerd op de WIA is niet toereikend vanwege selectiviteitsbias en het feit dat de bron geen kanssteekproef betreft. ⁴
5	Het verkleinen van de steekproef door gebruik te maken van de WIA en het berekenen van schattingen op een methodologisch correcte wijze vormt het primaire doel van het onderzoek.	De WIA op zichzelf is niet geschikt om betrouwbare schattingen te genereren. Daarom stelt de methodologieafdeling een methode voor die de INIVA-respons en de WIA-data combineert.	Het onderzoek richt zich op het bepalen in hoeverre de steekproef verkleind kan worden, met behoud van een acceptabele kwaliteit (standaardfouten) binnen de publicatiestrata (SBI3 en SBI2).	Gesloten	
6	Vooruit-imputatie methode WIA verfijnen	De WIA-data heeft een trage instroom en is pas definitief in een latere periode dan het publicatiemoment. INIVA levert cijfers in jaar T+2: in februari aan NR en in juni aan Eurostat. Bij de levering aan NR zijn de cijfers definitief en wordt verdere verwerking gestopt, waarbij alle klanten dezelfde cijfers ontvangen. De ontwikkeling van de WIA voor het referentiejaar volgt grotendeels een consistente trend en kan worden gebruikt om te extrapoleren naar de stabiele eindstand.	Als proof-of-concept is een vooruit-imputatiemethode ontwikkeld toen de schattingen volledig gebaseerd werden op de WIA binnen het WIA-monitor dashboard. De vooruit-geïmputeerde waarden werden per BE toegekend. Echter, alleen de instromende waardes zijn van belang en kunnen worden gebruikt om het populatiebestand van INIVA na het massa-imputeren te corrigeren. Deze methode kan worden geïntegreerd in de voorgestelde imputatiemethode van Methodologie. Een belangrijke afweging daarbij is hoeveel historische data als basis moet worden gebruikt voor de vooruit-imputatie: de afgelopen drie jaar, de afgelopen twee jaar of enkel het jaar ervoor.	Gesloten	Wordt niet in de nieuwe methode voor de GVS gebruikt.
7	Stabiliteit verdeling activa detailposten INIVA	Indien de WIA volledig gebruikt kan worden voor het maken van schattingen voor GK1-4-bedrijven, blijven de detailvariabelen noodzakelijk om uit te vragen. Aangezien uit de WIA slechts zeven algemene investeringsvariabelen kunnen worden afgeleid, zou dit kunnen worden uitgevoerd via een vierjaarlijkse structurenquête met een verkleinde steekproef.	Het onderzoek richt zich op de stabiliteit van de detailposten in verhouding tot de investeringen in totale materiële en immateriële activa. Indien deze stabiel blijken te zijn, zouden de detailposten als een vastgesteld stabiel percentage per SBI2/3 van de WIA-variabelen kunnen worden afgeleid.	Gesloten	De voorgestelde methodologie waarin INIVA en WIA worden gecombineerd, maakt het mogelijk om de detailposten jaarlijks uit te vragen. Hierdoor lijkt een minder frequente structurenquête niet nodig te zijn.
8	Desinvesteringen als aparte variabelen schatten.	De investeringen die uit de WIA kunnen worden afgeleid zijn de netto-investeringen. De desinvesteringen kunnen niet als aparte variabelen uit de WIA worden afgeleid terwijl we deze volgens de verordening wel verplicht moeten leveren aan Eurostat.	Opletten dat we deze als aparte variabelen kunnen blijven schatten (ongeacht welke WIA methode we gebruiken).	Open	
9	Uitbijter detectie (INIVA) herzien	De WIA-data volgt momenteel de bestaande uitbijterdetectiemethode van de INIVA-statistiek. Uitbijters worden geïdentificeerd aan de hand van een variant van de kwartielafstandmethode, waarbij een drempel van viermaal de kwartielafstand wordt gehanteerd voor investeringen in totale activa binnen de SBI3 x GK-groep. Het toepassen van deze methode resulteert in een relatief groot aantal uitbijters, wat ongewenst is. Omdat de WIA een grotere dataset omvat, rijst de vraag of al deze geïdentificeerde gevallen daadwerkelijk uitbijters zijn.	Onderzoeken hoe we de uitbijter detectie kunnen verfijnen om tot een meer accurate identificatie te komen	Open	

10	Gk0 bedrijven meenemen in de schattingen	Bedrijven in GK0 zijn ook opgenomen in de WIA-bron, maar maken doorgaans geen deel uit van de steekproef van INIVA met de aanname dat deze niet investeren. Dit komt doordat INIVA een WP-schatter gebruikt om de cijfers voor de non-respons te massa-imputeren, wat voor GK0-bedrijven niet mogelijk is.	Onderzoeken of het wenselijk is om deze GK0-bedrijven uit de WIA mee te nemen in de schattingen en op welke wijze dit het beste kan worden uitgevoerd.	Open	
11	Nieuw ontstane bedrijven meenemen in de schattingen	Voor het afleiden van WIA-investeringscijfers zijn aangiftes uit twee opeenvolgende jaren nodig. Nieuwe bedrijven die zijn opgericht in het referentiejaar en (nog niet bestonden in T _{min} 1) hebben maar 1 aangifte.	Onderzoeken of de investeringscijfers voor die bedrijven uit 1 winstaangifte kunnen worden gehaald.	Open	
12	Automatische gaafmaakregels WIA bron opstellen.	De WIA-bron is niet perfect. Voor het afleiden van WIA-investeringscijfers zijn aangiftes uit twee opeenvolgende jaren nodig. Eventuele fouten hierin kunnen leiden tot aanzienlijke vertekeningen.	Identificeren van patronen in de fouten die inherent zijn aan de WIA-bron, het opsporen van deze afwijkingen en het ontwikkelen van automatische schoonmaakregels. Deze regels zouden helpen om implausibele investeringen vooraf te detecteren en corrigeren.	Open	

4.1.4

Z
Ir